Арадтаа үнэн ябахаар Сталин һургаа!

БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ
ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган

№ 22 (4914) | 1946 он, январиин 29, вторник | Сэн 20 мүнгэн

Арадуудай жаргалай найдамтай тулгуури болохо аба түрэл оромнай алдаршан мандаха болтогой!

НЭГЭШЬЕ МАЛ ҮХҮҮЛХЭГҮЙ

Манай республикын колхоз, совхозуудаар адуу малые онсо шадабаритайгаар һаруулжа, бүрин бүтэн ба элүүр мэнэ байлгадаг тусгаар мэргэжэлтэй түрүү хүнүүд ехэла олон. Тэдэнэр жэлэй туршаа сагта мал һүрэгһөө минуташье холодонгүй, тэдэнэй хойноһоо эзэн шэнээр дахажа ябадаг байна. Имагтал малшадай халуун оролдолго, шэн зоригто ябадалай ашаар үреэр малажалые хүгжүүлхэ гүрэнэй түсэб дүүргэгдэдэг, үлүүлэн дүүргэгдэдэг, ашаг шэмэнь дээшэлдэг байха юм. Эрхим малшан байһанаа һүүлэй үедэ фермые даагшаар дэбжүүлэгдэһэн Салих Ахметшин гэгшын хүдэлмэриие абаад үзэхэдэ, жэлһээ жэлдэ урган хүгжэжэ байна. «Авангард» колхозой ферма гансашье Торийн аймаг соо алдартай болоһон бэшэ, мүн бүхы республика соо суурханхай юм. Тус фермэ 1941 оной январиин 1-дэ 1176 хонитой байһан аад, 1946 оной январиин 1-дэ 1378 хонитой болоһон байба. Табан жэлэй туршаа соо тус фермэ 100 эхэ хонин бүриһөө 122 хурьга абажа түлжүүлэ. 1941 ондо хонин бүриһөө 2,2 килограмм нооһо хайшалһан байгаа һаа, 1945 ондо 3,4 килограмм хайшалжа абаба. Нүхэр Ахметшин хони хурьгадай адуулга, түүгээр, үбэлжэлгэ мэтын эгээл харюусалгатай үедэ бэшэ нүхэдтөө үльгэр жэшээ харуулан өөрөө хонин һүрэгһөө холодонгүй байна. Тэрэшэлэн Кяхтын аймагай «Улаан Табангут» колхозой члэн эрхим малшан Дамба Лодомпилов, Сэлэнгын аймагай Куйбышевэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон Цыренжит Гомбоева, Хэжэнгын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой адуушан Цырен Цыремпилов, Заиграйн аймагай «Улаан Эрхэтэ» колхозой гахайшан Бальжима Дугарова ба бусад адуу малые олошоруулха, ехэбэдэрүүлхэ, тэдэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ үнэн сэхээр оролдоһон тэмсэһэнэй ашаар бүхы республика соо нэрэтэй түрэтэй эрхим малшад болобо.

Үүгээр, эдэ ба мүн эдээн шэнги үнэн сэхээр ажалладаг бусад олон түрүү хүнүүдэй дүршэл шадабариие үргэнөөр дэлгэрүүлхэ ябадал хаа-хаанагүй хүсэд хэрэглэгдэнэгүй. Тэрэнһээ боложо нютаг бүринөөр адуу малай хорохо, үхэхэ ушар байдал тохёолдоно. Энээнэй гол шалтагааниинь юуб гэхэдэ, имагтал байдал харууһанай мууһаа болоһон байха юм. Һүүлэй жэлнүүдтэ хэдэн олон аймаг, колхозуудаар адуу малай хороһон, хүбайраһан ябадалай шалтагааниие элирүүлэд байхада, нютагуудтахи партийна, советскэ, газартаряалангай орган, малажалай мэргэжэлтэд, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй малажалда онсо анхаралаа табягүй дээрэһээ болоһон байна. Үнгэрэгшэ жэлдэ Кударын колхозуудаар адуу малай хоролто илангаа ехээр болоһон байха юм. Эндэ 3390 толгой малай, тэрэнэй тоодо 1169 адуу моридой гарзалһан ябадал тус аймагай зарим колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд болон малажалай хүдэлмэрилэгшэдэй өөрынгөө сэхэ үүргые дүүргэнтүй артелиин ажахыда эзэн бусаар хандаһыень гэршэлнэ гэешэ. Һүрэг ехэ гарза гайда тулгардаад байһан Кударын аймаг энэ ябадалаа эсэслэн усадхажа, хохидолоо хүсэлүүлхэ эрид хэмжээнүүдые абахын орондо, харин адуу малаа үхүүлжэ үргэлжэлүүлһээр байха юм. 1945—46 онуудай үбэлжэлгын түрүүшын һарануудта тус аймагай Куйбышевэй нэрэмжэтэ колхоз алар 160 адуу мори, 136 үбэртэ бодо мал, хэдэн олон хони ямаа ба гахайнуудые гарзалуулһан байна. Мүн «Красный Октябрь», «Красный строитель», «Путь Октября» колхозуудаар һүрэг ехэ хоролто болоо. Эндэхи зарим колхозуудай үбһэ тэжээл дуупаха дүтэлшэнхэй. Теэд, иимэ жэгшүүритэй байдалһаа хахасажа, адуу малаа саашадань хоролтогүйгөөр хүтэжүүлхэ тушаа иимэ байдалтай колхозууд ямаршье хэмжээ абаагүй байһаар.

Зэдын, Торийн, Бичурын, Мухаршэбэрэй, Түнхэнэй колхозуудаар адуу малай хоролто үбэлжэлгын эхилһэнһээ хойшо болоожо байна. Түнхэнэй колхозууд нёдондо 3140 толгой адуу мал хоролтодо оруулаа һэн. Зарим колхозуудынь мүнөө болтор адуу малаа хорооһоор байха юм. Тус аймагай ВКП(б)-гэй ЦК-гэй нэрэмжэтэ колхоздо энэ жэлдэ гараһан хэдэн шэнэ тул үхэһэн, 7 үнеэн тугал хаяһан байна. Энэ мэтын баримтанууд Кяхтын, Тарбагатайн, Сэлэнгын болон бусад аймагуудаар үзэгдэжэ байха юм.

Кабанскын аймагта адуу малай үбэлжэлгэ бүри хангалтагүйгөөр үнгэргэгдэжэ байна. Эндэхи колхозууд ямаршье түсэб түрим сахингүй үбһэ тэжээлые өөһэдынгөө дураар гаргашална. Хэжэнгын колхозуудай олонхидынь шэнэ тул абалгада тон хангалтагүй бэлэдхэл хэнэй байба.

Адуу малые муу байрада байлгаад хананжагүйгөөр харууһалһан, үбһэ тэжээл багаар эдюулхэ мүртөө, адуултые болотоор эмхидхэлгүй дээрэһээ олон толгой үхүүлжэ байһан ябадалые саашадаа үргэлжэлүүлжэ огто болохогүй. Хэрбээ иимэ хайша хэрэг хойрог ябадалые энэ гэһээр усадхажа шадаагүй һаа бидэнэр Бурят-Монгол АССР-ые ойрын жэлнүүдтэ ашаг шэмээр ехэ, хүгжэнги малажалтай республика болгожо шадахагүй байнабди. Теэд, партиин Централна Комитедэй энэ шиилтые дүүргээгүй байха эрхэ хэндэшье үгтэхэгүй байна. Тиимэтэ малажалда харюусалгагүйгөөр хандажа, адуу малые үхүүлжэ, эзэн бусаар гаргашалжа байһан гэмтэ хүнүүдые хуулиин харюусалгада хабаадуулха хэрэгтэй.

Мүнөө үедэ адуу малай үбэлжэлгэ, тул абалгые гарзагүйгөөр үнгэргэлгэдэ бүхы колхозникуудай хүсэн элсүүлэгдэхэ байна. Үбэлэй бэлшээриие зүбөөр хэрэглээд үбһэ тэжээл арюилха, малаа урин дулаан, сэбэр, зөөлэхэн дэбисхэртэй байрада байлгаха, хэм соонь уһалха, эдеэлүүлхэ, харууһалгаяа онсо һайжаруулха ябадал малажалай фермэ, малшан бүхэнэй эгээл шухала зорилгонь мүн. Малажалай түрүүшүүлэй республиканска суглаанда хабаадагшадай хандалгада харюу болгон, мүн СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтануудай хүндэлэлдэ зорюулан малшадай дундахи социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэржэ байна. Республикын эрхим малшадта олгогдохо хүндэтэ нэрэ зэргын түлөө малажалай хүдэлмэрилэгшэ бүхэн эршэтэйгээр тэмсэхэ ёһотой. Тиигэбэл үбэлжэлгэ, тул абалгые амгалан тайбанаар үнгэргэхэ, малай хоролтотой эрид тэмсэл хэхэ, мал бүхэниие бүрин бүтэн байлгаха дүүрэн арга олдохо байһаниинь лабтай.

Нютагуудтахи партийна, советскэ, газартаряалангай болон мүрдэлгын органууд адуу малые хоролтодо оруулжа байһан гэмтэ нюурнуудта шанга хэмжээ абаха ба малажалые хүтэлбэрилхэ харюусалгаяа улам бүри дээшэлүүлхэ уялгатай байна.

Манай республикын ажалшад СССР-эй Верховно Соведтэ һунгалтануудые хэхэ үдэр—1946 оной февралиин 10-ниие угтуулан угаа ехэ дэбжэлтэтэйгээр хүдэлмэрилжэ байна. Эдээнтэй хамта бүхы малшад һунгалтын хүндэлэлдэ зорюулан социалистическэ мүрысөөнэй эршые бүри шангадхан энэ түүхэтэ үдэртэ үнэтэ бэлэгүүдые бариха байһаниинь лабтай.

Багшанар—агитаторнууд

Манай багшанарай коллективһээ 8 багшанар агитаторнаар хүдэлмэрилнэ.

Би өөрөө таряан ажалай бригада (бригадирынь Е. Хабибулина) даажа абаад, һунгагшадтайгаа «СССР-эй Верховно Соведтэ һунгалтануудые хэхэ тухай Дүрим», СССР-эй Конституци тухай лекцинүүдые үнгэргөөд, мүнөө һунгагшадай хамтын суглаануудые зарлажа, таряан дээрэ депутадуудай кандидатуудаар дэбжүүлэгдэһэн хүнүүдэй автобиографитай ба ажал-ябуулгатай һайнаар танилсуулааб. Би һунгагшадай дунда политико-ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулха зуураа ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын тула социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлжэ, һунгагшад болото уялгануудые абаһан байна. Энэ хүдэлмэриин аша туһаар манай таряан ажалай бригада декабрь һарада колхоз соогоо бусад бригадуудаа илажа, түрүү һуури эзэлһэн байна.

Мүнөө манай шухала зорилго хадаа—туйлаһан илалтануудаа бэхижүүлжэ, һунгуули хэхэ үдэрые ажалай шэнэ баатар шалгануудаар угтаха хэрэг болоно.

ХЫШИКТУЕВ, Аргадын хүсэдбэшэ дунда һургуулиин багша.

«Искусство» гэжэ хэблэлэй гаргаһан уранзураашa Дениин плакадай оршуулга.
Г. Широковой репродукци (ТАСС-эй фотохронико).

УЛАН-УДЫН ХҮДӨӨГЭЙ ҺУНГУУЛИИН ОКРУГ

ҺУНГАГШАД КАНДИДАДТАЯА УУЛЗАБА

Үбэлэй үдэр богони аад, хүдэлмэри дээрэ тугшаржа байтарань үдэшын боро хараан болошобо.

Иволгын МТС-эй тракторнстнууд, заһабарилагшад, хүдэлмэришэд ба албахаагшад хүдэлмэриингөө үдэрые дүүргэмсээрээ аймагайнгаа клуб тээшэ яаралтайгаар ошонод.

Молотовой нэрэмжэтэ колхозойхид моёоршье, ябагааршье һубарилдан ерэнэд. Аймагай центрын хүдэлмэришэд ба албахаагшад мүн эндэ сугларнад. Иигэжэ тус аймагай центрынхид СССР-эй Верховно Соведэй депутадай кандидатта дэбжүүлэгдэһэн Иван Никифорович Кочуровые—өөрынгөө хүндэтэ айлшаниие энэ үдэр угтаһан байгаа.

300 гаран һунгагшад энэ үдэр клубта сугларжа, хэр угһаа хойшо түмэрзамай хүдэлмэришэн ябаһан хүндэтэ нүхэр Иван Никифорович өөрынгөө ажабайдал ба ажал-ябуулгын тухай хөөрэһэн үгые һонирхон шагнаһан байнад.

Тэрээнэй һүүлээр Иволгын МТС-эй тракторна бригадын бригадир нүхэр Попков гэгшэ үгэ абаад, һунгагшадай этигэл найдабариие хүндэтэйгөөр бэелүүлжэ шадаха СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадай кандидатта дэбжүүлэгдэһэн Иван Никифорович Кочуровой түлөө голосуудаа барандаа, нэгэн хүн шэнгеэр үгэхэ байнабди гэжэ гэндэ хабаадагшадта хандаха зуураа, СССР-эй Верховно Соведтэ һунгалта хэхэ үдэрэй хүндэлэлдэ зорюулжа стахановска вахтада жагсажа, ажалай үнэр бүтээсэнүүдые туйлахые урьялба. Нүхэр Попков хадаа трактор заһабарилгын талаар һунгуулиин урда тээхи уялгануудые өөрынгөө бригадын хайшан гэжэ дүүргэһэн тухай дэлгэрэнгыгээр хэлэбэ. Һунгалтын болохо үдэр—февралиин 10-ай үдэр хүртэр тракторна паркын заһабарилгые сум дүүргэхэ гэһэн найдалгануудые МТС-эйнгээ коллективэй нэрһээ абаба.

Һүүлээрынь Молотовой нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Дармаев үгэ абажа МТС-эй коллективэй нэрэһээ нүхэр Попков гэгшын стахановска вахтада жагсаха гэһэн урьялые хүндэтэйгөөр дэбжэбэб гээд, СССР-эй Верховно Соведтэ һунгалта хэхэ үдэр хүртэр хабарай тарилгада бэлэдхэлэй бүхы хүдэлмэринүүдые сум дүүргэхэбди гэжэ тэндэ хабаадалсагшадые найдуулна.

ВКП(б)-гэй айкомой секретарь нүхэр Жалсабон үгэ хэлэжэ, СССР-эй Верховно Соведтэ депутат болгожо эльгээгдэхэ арадай эрхим һунгамал болохо Иван Никифорович Кочуровой түлөө голосуудаа баранһаа үгэхыень урьялжа тэндэ хабаадаһан һунгагшадта хандаһан байна.

СССР-эй Верховно Соведэй депутадай кандидатта дэбжүүлэгдэһэн Иван Никифорович Кочуровтой уулзалга болоһон суглаанда хабаадалсагшад хадаа тэрээнэй түлөө голосуудаа нэгэн хүн гэнгеэр үгэхэбди гэжэ бүгэдөөрөө мэдүүлбэ.

Б. ЖАБОН.

АЛТАН МЭТЭ АРАДАЙ ЗОХЕОЛ

Арадай зүрхэн сооһоо түрөөш,
Арбаад хорёод үеын саанаһаа ерээш,
Алтан шэнги гэрэлтэй болоош.
Амар жаргал асаран бэдэржэ ерээш.
Элинсэг хулинсаг эсэгын дуунууд!
Эмэгэ тээдэй эхым дуунууд!
Ажал тэмсэл сооһоо түрөөш,
Алад холоһоо аша гушадаа ерээш,
Аглаг тунгалаг дайдаяа дуулааш.
Агуу ехэ Сталин багшата золгоош.
Элинсэг хулинсаг эсэгын дуунууд!
Эмэгэ тээдэй эхым дуунууд!

Октябриин ехэ долгин соогуур гарааш,
Ошотой мэргэн удха шанар олоош,
Уужам баян орондоо дуралааш,
Уран сэгтэй онор аялгаар дуулааш.
Элинсэг хулинсаг эсэгым дуунууд!
Эмэгэ тээдэй эхым дуунууд!
Эрдэм бэлигэй эршэ болоош,
Эдир залуу дуушын зүрхэ таагааш,
Эльгэ зүрхэнэйнь нүхэр болоош,
Эгүүридэ мүнхэ жаргалай замаар ябааш.
Элинсэг хулинсаг эсэгым дуунууд!
Эмэгэ тээдэй эхым дуунууд!
Олон баатарай зориг сооһоо ургааш,

Урда сагай алдар нэрэ асараашь,
Уужам бурят орондоо бадараашь,
Уран һайхан литературын һуури болоош.
Элинсэг хулинсаг эсэгым дуунууд!
Эмэгэ тээдэй эхым дуунууд!
Үбгэн миниие урэ зүрхэ хүдэлгөөш,
Үгэ бүхэнэйм үзүүр дээрэ харагдааш,
Хурса түмэр гуурһа барюулааш,
Хүбүн занаһайм тэмдэг баяр болоош.
Элинсэг хулинсаг эсэгым дуунууд!
Эмэгэ тээдэй эхым дуунууд!

Хоца НАМСАРАЕВ.

Һунгалтын хүндэлэлдэ

СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтануудай хүндэлэлдэ зорюулагдаһан социалистическэ мүрысөөн манай республикын ажаүйлэдбэриин предприятинууд ба транспорт дээрэ үргэнөөр дэлгэржэ, ажал хүдэлмэри дээрэ шэнэ илалтанууд туйлагдажа байна. Жэшээлхэдэ, Улан-Удын паровозо-бүтээлгын заводой булад шудхалгын цехын коллектив СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын хүндэлэлдэ социалистическэ уялгануудые абаад, мүнөө эдэ уялгануудаа муу бэшээр дүүргэжэ байна. Нүхэр Зоринагай бригада халаанайнгаа даалгабариие 329 процент, мүн нүхэр Подлужный—330 процент, Мажанова—140 процент дүүргэнэ.

Тэрэшэлэн, Улан-Удын судоремонтно заводой коллектив болбол социалистическэ мүрысөөндэ оролсожо абаһан уялгануудаа дүүргэжэ байна. Котельщик Нагулимовагай бригада январь һарын эхин декадын даалгабариие 258 процент, Карповай бригада—223 процент, молошо дархан Буклин—170 процент, түмэршэ дархан Лебедев—390 процент, токарь Ронзенкина—350 процент түйсэлхэһэн байна. Заводой коллектив һунгалтын үдэр хүртэр 4 судна, 12 баржа заһабарилгые бүрин дүүргэхэ уялгануудые абаад эршэмтэйгээр хүдэлмэрилнэд.

Мүн Улан-Удын паровозно депогой машинист нүхэр Шульпин ба Богинский хоёр паровозоо тон һайнаар заһабарилһан ба поезднуудые графигай ёһоор ябуулжа, өөһэдынгөө даалгабаринуудые үлүүлэн дүүргэдэг байна.

Гүрэнэй заводой стахановец Бондырева гэгшэ үйлэдбэриингөө даалгабариие 200-һаа 250 процент хүртэр дүүргэхэ уялга абаад, мүнөө үедэ үйлэдбэриингөө даалгабариие 500—800 процент, зарим үдэрнүүдтэ 1.700 процент хүргэдэг юм. Мүн ажалайнгаа нормые нүхэр Сгагостин—253 процент, Д. Гурьянов—250-һаа 300 процент, Рыбин—200-һаа 230 процент хүртэр дүүргэнэд.

Иигэжэ ажалай үнэр бүтээсэнүүдые туйлажа, СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын үдэрые угтахаяа байһан предприятинуудай стахановецууд үдэр бүри олон болоно.

Б. ДАНСОРУНОВ.

Санашад-агитаторнууд Бабушкин город ошохонь

Командирые политическэ талаараа ь орлогшо майор Цыпоркин гэгшын сэрэгэй частьһаа 6 хүнһөө бүридһэн санашадай агитбригада Улан-Удэ—Бабушкин город гэһэн маршрудаар январиин 11 дэ гарабад.

Тэрэ санашад тус сэрэгэй частиин парторг нүхэр Почтор гэгшын хүтэлбэри доро түмэрхаргын захаархи станцинуудай блокпостнуудай ба түмэр харгын хүдэлмэришэдэй дунда „СССР-эй Верховно Соведтэ һунгалта хэхэ тухай Дүрим“, Сталинска Конституци тушаа ба уласхоорондын байдал тухай лекци ба хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэһөө гадна, өөһэдынгөө хүсөөр уранһайханай концерт харуулха байна.

Санашад һунгалта тухай 100 гаран брошюра, лозунг, плакат ба элдэб номуудые абажа гарабад.

Шэнэ 6 байшан бэрихань

Тарбагатайн аймагай Жиримэй МТС-эй дирекци хүдэлмэрилэдэйнгээ байра байдалые һайжаруулха талаар ехэхэн хүдэлмэри ябуулжа захалаа.

Тус МТС 6 байшангуудые шэнээр барихаар хараалаад тэрэнэй 2-ынь һаяхан барижа дүүргэбэ. Нүгөө байшангуудые барихаар модо ба бусад барилгын материалнуудыень бэлэдхэжэ байна.

Һаяар тус МТС-эй олон хүдэлмэришэд дулаан ба һаруул байшангуудаар хүсэд хангагдахань.

Түрүү модошод

Хоринн аймагай леспромхозой коллектив февралиин 10-ай түүхэтэ үдэрые үндэр амжалтануудаар угтахаа хүсэжэ үнэн зүрхэнһөө оролдожо хүдэлмэрилнэд.

Эрхим хүдэлмэришэн Герасим Филиппов, Анна Елистратова гэгшэд модо сохихо хүдэлмэридэ үдэрэйнгөө даалгабари 190 процент хүргэжэ дүүргэнэ. Тэрэшэлэн нүхэд Михаил Грачев, Степанида Тулуянова даалгабаряа 140 процент дүүргэдэг байна.

Эдэнэр эршэтэй хүдэлмэреэрээ гүрэндөө барилгын модо элбэгээр үгэхөө хүсэжэ, габшагай шангаар ажалланад.

Ленинградска «Ириновка» гэжэ торфын предприятиин суута ашаа гэвшэ Евдокия Абрамова болбол СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын хүндэлэлдэ стахановска вахтада жагсажа, торфын ажаүйлэдбэридэ үзэгдөөгүй рекорд табиһан байна: талаан соогоо 2 вагон торф ашажа, нормоёо 410 процент дүүргэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Суута ашаа тээгшэ Евдокия Абрамова ажаллажа байна.

Н. Каравваевай фото (ТАСС-эй фотохронико).

ХАМТЫН ЗОРИГ

Удын булам уйдхартай һэн даа урдахай хуушан сагта. Ой тайгын убэр талаар һууһан улад зон хооһон тала хада хабсалһаа бэшэ юушье харадаггүй байгаа. Хаанта хатуу сагай хашалта түрүүтэ доро харанхы бурядай хүгжэхэ болбосорохо гээшэнь хэсүү бэрхэ байгаа.

... Мүнөө тэрэ нютаг тад ондоо болоо. Һанаад үзахада хэды ехэ хүгжэлтэ хэгдээшэб хорёодхон совет жэлнүүд соо.

Еднээд үрхэ айл өөһэдынгөө һайн дураар хамтаржа, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз байгуулаа. Артелиин байдал арадта жаргал олгожо, хүдөө нютагынь хүхюун сэнгүү болоһо байна. Хэрбээ дайн сэрэг болоогүй байжа, 60-аад нүхэдэг хүбүүдынь хамгаалгын дайнда ошоогүй һаань, энэ артель үшөө баян байдалтай болоод байха һэн. Теэд энэ нютагаархин мүнөөнэйгөө байдалые магтадаггүй. Эсэгэ оронойнгоо аюулда ороод байхадань, өдэнэр эсэхэ сусахые мэдэнгүйгөөр ажалаа хэжэ байба. Армида мордоһон хүбүүдынь арьяатан дайсадые амибээ хайрлангүйгөөр сохилсожо гараа. Хорин тэрэ түрүү колхоз дайнай үедэ һулараа бэшэ, харин улам бүри үргэжэ бухажээ.

Бидэнэр колхозойнь правлени соо тугээтай байһан диаграмма хараабди. Тэндэ 1941 ба 1945 онуудай дунгүүд жэшэжэ харуулагдана. Энэ үе соо эбэртэ бодо малынь 223 толгойгоор, хони ямаадынь 756 толгойгоор, гахайдынь 40 толгойгоор олошорһон байна. Ажалай хизмэ дун хүдэлмэришэ хүнүүдэй табяад процент үлээд байхадань түйлагдаа гэжэ һанахада нагаа баяртай гээшэб. Эхэнэрнүүд илангаяа Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ улам ехэ юумэ хэжэ шадаха байһанаа харуулба. Тэдэнэр барилгын хүдэлмэри дээрэ тон ехэ үүсхэл гаргаһан байна. Мүнөө Галсанай Бүүбэйн, Шопхойн Дулмахандын, Цэбэгэй Намжилма гэгшэдэй бариһан гэрнүүд уран дархашуулай ажалһаа юугээрээ дутахаб! Эдэнэр өөһэдөө ой хүбшэдэ модо отолжо, сар хүллэн шэрэхэ асархаһаа гадна, өөһэдөө мүлидэг, хайдаг, тааруулжа табидаг байна.

Энэ колхозой правлени шэнэ барилгын хэрэгтэ шухала анхаралаа табидаг юм. Тэрэнэй тэмдэгынь хаа-янагүй харагдана. Колхозойнь центртэ шэнээр бодоһон конторо, хоёр фронтовигай гэр, түрүүлэгшын байшанһаа гадна, фермэнүүдээрын ябахада яһала шанартайгаар бариһан шэнэ шэнэ гэрнүүдые харанабди. Колхозойнь түсэбэй ёһоор, шэнэ барилга улам сааша үргэдхэхэ юм. Һаяар клуб, хэдэн хэдэн гэр байшангуудые барижа бодхоохо, зайн галтай болохо боломтой. Эдэ бүхы барилгые дурсагдаһан дүйтэй шалмар эхэнэрнүүдһээ байтагай, барилгын тусхай бригада бэелүүлхэ байна. Тэрэ бригада гансал барилгын хэрэгые хараад ябадаг хадаа яһала ехэ юумэ хэһэн ба бүтээхэшье байха. Уларинь убгэд—Санга Сантажапов, Ринчиндоржи Абидуев, Дашилима Гомбоев, Чойбон Бадмаев, түмэршэ дархан Чойжит Намсараев гэгшэд улам һайнаар хүдэлмэрилжэ, өөрынгөө түрэл нютагые шэнэ барилгануудаар шэмэглэдэ гэжэ юрөөе.

Энэ артелиин үргалтын үндэһэ һуурин—малажал ба тариан ажал болоно. Хэдэн зуун жэл соо дамжажа ерэһэн ба улам бүри нарижаһан малша бурядай дүй дуршалые наукын мүнөөнэй түйлалтануудтай холбожо хэрэглэхэдэ айхабтар ехэ ашаа туһатай байна. Тиимэһээ тус колхоз малажал хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбые жэл бүри үлүүлэн дүүргэжэ байдаг юм. Хамтын һүрэгэй худе удажа байһан ябадал үнэн сэхэ малшадай оролдосотой шанга ажалаар түйлагдана.

Малшадайнь маша ехэ зүдхэл тухай магтажа хэлэмээр байна.

Бидэнэр Бандапай Нансалмагай хони соо адуулжа хээрэ ябахадань фермэ дээрэ олоо һэмди. Теэд тэндэхи зон Нансалмагай нюур дээрэнь бэшэ, харин нюурган дахи тэрэниие һайрлажа хэлэнэ. Энэ эрхим хонишон колхозой мал хороохо тухай ябадал гаргадаггүй. Мүнөө тул абаха түйлал ехэ хүдэлмэри ябажа байхадань, нүхэр Ванданова гуусхай таараа аһаарлатан ябажа хонидоо адуулдаг. Хэрбээ али нэгэн хонин хээрэ торьгалха болоо һаань, шэнэ тулые тэрээн соогоо үржэ, хулдахээшгүй гэртээ асардаг байна. Энэ малшан олон жэлэй опытгой ба мал малаа ехэ һайнаар харадаг. Мүн тэрээнтэй сугтаа хүдэлмэридэг ямаалша Дулмаханда Цыбикова, Цыремпил Гэвэнов гэгшэд дутуу бэшэ дүй дуршалтай болоо.

Иимэ олон жэл хүдэлмэрилжэ малшын хүдэлмэриие бүхэли наһаараа дуралһан хүнүүд колхозойнь бүхы фермэнүүд дээрэ бии. Адуун дээрэ абажа харахада, Дугар Гомбоев, Будажап Дондуков хоёр шалгарна. Эдэ хоёр 140-өөд мори хаража ябахадаа, саг үргэлжэ шанга шадалтай байлгадаг. Мүн Дугар Цыреновэй, Сэмбэл Базаровагай хүтэлбэрилжэ ябаһан фермэнүүдэй малшад гайхалтай һайн үрэ дүнгүүдые олоһон байха юм.

Сэхынь хэлэхэдэ энэ артелиин 37 малшадай өнэнь һайн, тэрэнь муу гэжэ хэлэхын аргагүй. Юуб гэхэдэ, тэдэнэр бултадаа һайнаар ажаллаадаг, бултадаа нэмэлтэ түлбэри абаһан байна. «Онсо һайнаар ажаллаһанай түлөө нэмэлтэ түлбэри үтэхэ тухай правительство хадаа тон сэсэн тогтоол гаргаһан байна. Тэрэнэй ашаар манай артелиин малажал эрид һайжараа»—гэжэ правлениин түрүүлэгшэ Ринчин Эрдынеевич Норбоев ехэ сэдьхэлээ ханангяар хэлэнэ. Энэ артелиин малшад адуу малаа олошоруулхын түлөө эсэхэ сусахые мэдэхэгүйгөөр тэмсэжэ байхадань, айл аймагынь улам бүри баян байдалтай болоод байна.

Үргэн хүгжэжэ байгаа малажалтай хамта тариан ажал мүн лэ ехэ ашаа туһатай болоо. Зэргэлээ, Булаг, «Жаргаланта» гэжэ газарнуудта революци болтор үсөөхэн үрхэ айл тарилга хэдэг бэлэй. Мүнөө тэндэ трактор машина хүнхинэжэ, нютагай тала халюурама тариагаар бүрхэгдөө.

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз гүрэнэй урдахи уялгануудые болзорһоонь хойно урид дүүргэжэ, колхозчигуудай ажалда үлэртэ олзо доход хубаажа байдаг.

Ажалаа һайнаар эмхидхээд, үргэн ниитэ колхозчигуудай зориг зүдхэсын ашаар Хорин тэрэ түрүү колхоз хүгжэн дэбжэжэ байна.

Даши ЛУБСАНОВ.

Ажалша эхэнэрнуудтэ советскэ засаг юу үгөөб

Г. ЦЫДЕНОВА

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ

Хаанта Россия үгытэй ядуу ба тиряашан эхэнэрнүүд хашалапта хүндэ байдалтай ба эрхэгүй байһан юм. Эхэнэрнүүд гүйцаншалжа ба эрхэгүй, доромжологдожо ба баһамжалаг ажа бийба. Эхэнэрнүүд халаа гэр тойроохи тогооной ажалда дарлагдажа байгаа. „Капиталистическэ обществодо эхэнэрнүүдые эрэшүүлтэй сасуулжа үзэбэл, политикада тон багаар хабаадалсаха, тиимэ эрхэгүй байдалда табигдаһан бийгаа. Иимэ байдалые ондоо болгохын тулада ажалшадай засаг байха хэрэгтэй, тиихэдэл ажалшадай өөһэтынь хүби занаида хабаадаха хамаг бүхы юумэнь политикын гол шухала зорилгонь болоһо табигдаха ёһотой“,—гэжэ Ленин хэлээ һэн.

Тиимэ засагынь 1917 оной октябрьда тогтоогдоһон советскэ засаг болоо. Гансал советскэ засаг эхэнэрнүүдые гүйраншалжа, эрхэгүй байдал ба доромжолго, баһамжалгаһаа сүлөөлбэ. Гансал социалистическэ общество болбол эхэнэрнүүдтэ олониитын политическэ, культурна ба ажахын ажал хэрэгтэ оролсохо үргэн замыень нээжэ үгэбэ. Эхэнэрнүүд болбол энээнэй ашаа үрөөр манай гүрэнэй ажабайдалда айхабтар ехэ хүсэниинь болоһо шадаа.

Эхэнэрнүүд болбол Советскэ засагай тогтоһонһоо хойшо эрэшүүлтэй адли гүрэнөө ударидалсажа һураа, эрдэм, культура ба техникые шудалһан ба арадай ажахын бүхы һалбаринууд болон олониитын ажабайдалда гайхамшагтай амжалтануудые түйлаба. Парти ба правительствоор дэмжэгдэһэн эхэнэрнүүд дүүрэн эрхэтэй тон сүлөөгэ ажалша, золтой жаргалтай эхэ болоһо шадаһан байна.

Сталинска шагналай лауреат Анна Кондратьевна Юткинае манай орон мэдэнэ. Энэ хадаа ямар зэмээр ябажа ерээб? Энэ эхэнэр өөрынгөө тухай иигэжэ хэлэнэ:

„Би бага наһанһаа хойшо советскэ засагые хүлеэгээб.“ Мүнөө би 51 наһатайб. Урдань би хүнэй зарса болоһо ябаа һэм. Би хадаа нүхэрөө үхүүлһэн, үхибүүдтэй, холо аха хүндэ гараһан байгааб. Тэрэ хүн өөрөө нэмһаа 20 наһа аха ба үхибүүдынь намтай сасуу байһан юм. Ушарынь хадаа миниин аба намайе нэгэ морёор худалдаһан байгаа. Би уряднигай гэрэй зарса байхадаа, домботой һү адхаһанай түлөө уряднигта хасараа сохюулһан байнаб. Би советскэ засагые ехэл хүлеэдэг байгаа һэм.

Тиигэжэ байтарни революци ерэжэ, намда шэвэ байдал асараа.

Би 1922 ондо сельско соведэй ба хүдөөгэй үгытэйнэрэй комитедэй члендэ һунгагдааб. Делегадаар һунгагдаад, Томско округой эхэнэрнүүдэй съездэ ошооб. Хүдөөгөөр ябажа, өөһэдынгөө эхэнэрнүүдтэ юун болоһо байһан тухай хөөрэжэ үгэдэг байгааб, тиихэдэ советскэ засагта тон дүтэ болохо хэрэгтэй гэжэ хэлэгшэ һэм. 1925 ондо намайе сельсоведэй түрүүлэгшээр һунгааһэн, тэрэ сагһаа хойшо би советскэ хүдэлмэридэ ябанаб. Тиихэдэ, округ соогоо гансахан лэ эхэнэр түрүүлэгшын тушаалтай байгааб. 1930 ондо колхоз эмхидхэгдэжэ, тиихэдэ намайе колхозой правлениин члендэ ба сельсоведэй түрүүлэгшын орлогшоор һунгаһан байна.

1935 ондо Мария Демченко тухай ба гэрээнэй үргүүлһэн свёкло тухай уншажа нүхэр Сталинтай уулзаһан тухайнь дуулахадаа ехэл аһаархаһан байгааб. Теэд би Сибирьтэ нугээр түрүүшэжэ үзэхэбиб, хартаабхаар гү гэжэ болоо һэм. Тиигээд Марийска район болон бүхы Новосибирскэ область соо хартаабха үргүүлхын талаар түрүү һуури эзэлээб. 500 центнер хартаабха үргүүлхэб гэжэ уялга абаһан байгааб. Тиихэдэ манай район ба область соо олоод хүнүүд мүн лэ иимээр хүдэлмэрилжэ эхилһэн байна. Бидэнэр хадаа уула шэнги обоотой ехэ хартаабха үргүүлээбди. Намда Сталинска шагнал үгтэбэ. Энэ гансашье намда олгогдоһон бэшэ, харин манай звенодо олгогдоһон байна гээшэ. Хуушанай хэсүү бэрхэ сагай үнгэрһэндэнь би ехэ баяртайб. Би мүнөө дахин залуу шэнги болоод байнаб“.

Советскэ засаг болбол Анна Юткина мэтын хэдэн зуу мянган эхэнэр патриодуудые һурган хүмүүжүүлээ.

Советскэ гүрэндэ эхэнэрнүүд эрэшүүлтэй аб адли эрхэтэй болоо. Энээн тухай Сталинска Конституци соо бэшэгдэнхэй. Конституциин 122-дохи статьяда „СССР-тэ эхэнэр хүндэ ажахын, гүрэнэй, культурна ба олониитын политическэ байдалай али бүхы талаар эрэшүүлтэй аб адли эрхэнүүд олгогдоно. Эхэнэрнүүдэй эдэ эрхэнүүды бэелүүлхэ аргань хадаа ажал хэхэ, ажалай түлбэри, амарха, социальна страховани хэхэ ба эрдэм һуралгада эрэшүүлтэй аб адли эрхэ эхэнэрнүүдтэ олгохо ябадалаар, эхэ ба хүүгэдэй интересые гүрэнэй хамгаалалгаар, нарайлха эхэнэрнүүдтэ ажалай хүлһэ түлэлгэтэйгөөр амаралта үгэхэ ябадалаар, түрэлгын гэрнүүд, багашуудай яслинууд ба садуудай үргэн сетиие байгуулгаар хангагдадаг“,—гэжэ бэшэгдэнхэй.

Социалистическэ байгуулалтын хүсэн түгэс хүгжэлтэнь хэдэн миллион эхэнэрнүүдые олониитын, ажахын ба культурна ажал хүдэлмэридэ татажа оруулаа. Эхэнэрнүүдэй оролсоогүй ямаршье ажал хүдэлмэри гэжэ байхагүй. СССР-эй эхэнэрнүүдэй хэһэн ажалынь тэгшэ сэгнэгдэдэг ба тэгшэ эрхэтэй байдаг юм. Советскэ эхэнэрнүүд болбол өөрынгөө түлөө ба өөрынгөө общестын түлөө ажалладаг байһанаа мэдэдэг байна.

Эхэнэрнүүд болбол хуушанай үедэ гансал хара хүдэлмэри хэхэ ёһотой байһан юм. Советскэ орондо эхэнэрнүүдтэ творческо хүсэ шадалаа хүгжөөхын бүхы арга-боломжо бии болоод. Эхэнэрнүүд болбол социалистическэ ажаүйлэдбэри дээрэ хүндэтэ һуури эзэлбэ. Эхэнэр слесарь, токарь, хүтэлбэрилхы хүдэлмэришэд, инженер, сталевар, забойщик байхашье ушар нүүд манай ажабайдалда юрын хэрэг болонхой. Дайнай эхилхын урда тээ, манай ороной металл-боловсоруулагшад, токарьнууд, электро—автогенно гагнууршад, инструментальщигууд ба бусад станогуудта хүдэлмэрилэгшэдэй 25 тухай процентнь эхэнэрнүүд байһан байна. Мүн 1940 ондо эхэнэр инженер ба техникүүдэй тоо 150 мянга тухай байһан юм.

Улан-Удын мяханай консервнэ комбинадай бүхы ажалшадай 90 процентнь эхэнэрнүүд байна. Паровоз-бүтээлгын заводой ба шэлэй заводой цехүүдтэ болон түмэр харгын ба уһан замай транспортын предприятинуудта хэдэн мянган эхэнэрнүүд хүдэлмэрилнэ. Эдэнэр орёо оньһон ба хүтэлбэрилхы мэргэжэлнүүдые онсо һайнаар шудалжа шадаһан ба олонхинь ажал хүдэлмэри дээрээ үндэр ехэ ажалай бүтээсые харуулжа байна. Тэрээнһээ гадна, эхэнэрнүүд болбол ажаүйлэдбэринүүд дээрэ олон янзын мэргэжэлые шудалха талаар гайхамшагта патриотическа хүдэлөөниие ударидаа. Энэнь бусад ажаүйлэдбэринүүдтэ нилээд олон хүдэлмэришэдые сүлөөлжэ үгэбэ. Эхэнэрнүүд болбол Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнай болоһо байһан үе соо ажаүйлэдбэриин хүдэлмэридэ үзэгдөөгүй ехэ эдибхитэйгээр оролсоо. Тиихэдэ эхэнэрнүүд болбол ажаүйлэдбэри ба хүдөө ажал дээрэ үнэнһэн шидхэхы хүсэниинь болоод байба. Эхэнэрнүүд болбол фабриканууд ба заводууд, шахтанууд ба руднигууд, ой модон ба транспортын ажалай бүхы хүндэ хүшэр ажалые өөһэдынгөө бэе дээрэ дааһа үзэһэн ба һомо хэрэгсэл, буу зэбсэг, хубсаһа хунар ба эдеэ хоолоор фронтые таһалдалгүй хангаһан байна. Харин гүрэнүүдэй олон ажагладгшанарта энэ мэтын ушар байдал эди шэди шэнгеэр харагдаха байна. Хэрбээ хуушан Россида иимэ ушар байдалые нээрээшье эди шэди гээшэ гэжэ хараха ёһотой байгаа. Харин мүнөөнэй Росси болбол хүсэтэ индустриальна держава болоһон ба советскэ эхэнэрнүүд индустриальна ажалай үндэр техникые һайнаар шудалжа шадаба.

Колхозно байгуулалта болбол манай ороной бүхы һуудалай түхэл хэлбэриие ба тэрээнтэй хамта таряашан эхэнэрнүүдэй ажабайдалые тад ондоо болгобо. Колхозууд эхэнэрнүүдтэ эрхэ сүлөө олгоһон байна. Артельна үйлэдбэринүүдтэ хэдэ миллион эхэнэр колхозчигууд хабаадалсана. Эхэнэрнүүд болбол колхозуудта ехэ хүсэн болонхой. Имагта таряашан эхэнэрнүүд гансал колхозоор хүнэй зэргэдэ орожо, эрэшүүлтэй нэгэн адли болоһоноо бэелүүлжэ шадаба. Гансал колхозно ажабайдал тэгшэбэшэ байдалые усадхажа шадаһан ба эхэнэрнүүдые хүл дээрэнь табиба гэжэ нүхэр Сталин хэлэһэн байна.

Советскэ засагай илалтануудай нэгэниинь болбол ажалша эхэнэрнүүдые кулагай дарлалта ба мүлжэлгэһөө сүлөөлөө. Советскэ эхэнэр болбол түрэл советскэ засагай баалгалан үгэһэн бүлюу зэргэ ба эрхые һайнаар мэдэдэ, социалистическэ обществын байгуулалтада угаа эдибхитэйгээр хабаадалсадаг байна.

Советскэ засаг тогтоһонһоо хойшо советскэ эхэнэрнүүдэй культурна хэмжээнь угаа ехээр дээшэлбэ. Манай орондо хэдэн арбаад мянган эхэнэр инженернүүд, врачууд, багшанар, хүдөө-ажалай мэргэжэлтэд, научна ажалтан бии болоһон байна. Советскэ интеллигенцинүүдэй дунда гайхамшагта актрисанууд Тарасова, Бэрсова, Корчагина-Александровская, уранзохёолшо Анна Караваева, поэтесса Маргарита Алигер, метрогой барилгын инженер Татьяна Федорова, генерал-директор Зинаида Троицкая ба бусад олон бии.

Эхэнэрнүүд болоод наука ба культурын бүхы органуудта хүндэтэ һуури эзэлдэг байна. Наукын ба уран зохёолой талаар Сталинска шагнал абагшадай дунда 42 эхэнэрнүүд бии.

Советскэ засаг болбол эхэнэрнүүдые эрэшүүлтэй адли политическэ эрхэтэй болгоод дүүргээгүй мүн гүрэнөө ударидаха творческо ажал ябуулгада татан оруулһан байна. Засагай дээдэ орган болохо СССР-эй Верховно Соведтэ 227 эхэнэр депутадууд бии. Союзна ба автономно социалистическэ республиканудай Верховно Соведүүдтэ 1504 эхэнэр депутадууд һунгагдаһан ба ажалшадай депутадуудай нютагай соведүүдтэ 456 759 эхэнэрнүүд һунгагдаһан байна. Советскэ эхэнэрнүүд гүрэнэй ажал ябуулагшад болоһо хүсэд шадаба. Манай городууд ба тосхонуудта ажахын ба культурна байгуулалтануудые саашаданъ үргэдхэхын түлөө эдэнэр бүгэдөөрөө большевистскэ зоригоор ажаллажа байна.

Урдань зарса богоолнууд ябаһан бурят эхэнэрнүүдэй культурно-политическэ дэбжэлтэ ба оронойнгоо ажабайдалай бүхы һалбаринуудта эдибхитэйгээр хабаадалсажа байһаниинь тэдэнэй эрхим амжалта болоно. Революциин урда тээ бурят эхэнэрнүүд болбол бүгэдөөрөө үзэг бэшэг мэдэхэгүй, худалдаа-наймаанда гаража нилээд хүндэ дарлалтада байһан юм. Гансал Советскэ засаг эдэниие гэрэлтэ ба жаргалта замда гаргажа үгэбэ. Агууехэ ород арадай хүтэлбэреэр бурят-монгол арад болбол өөрынгөө зол жаргалые олоһон байна. Советскэ социалистическэ Бурят-Монголой эхэнэрнүүд экономическа, культурна ба олониитын ажабайдалай бүхы һалбаринуудта эдибхитэйгээр хабаадалсажа байна. Социалистическэ интеллигенциин кадрнууд ургажа байна. Эрдэмтэ бурят эхэнэрнүүд бии болоһо байна. Жэшээлхэдэ, историческа наукын кандидат Шоткинова З. Б.—Бурят-Монголой педагогическа институдай марксизм-ленинизмын кафедрын даагша. Бурят эхэнэр багшанар, врачууд, инженернүүд, зоотехнигүүд, агрономууд үсөөн бэшэ байна.

БМАССР-эй Верховно Соведэй депутадаар 22 эхэнэр һунгагдаһан байна. Тыхеева, Намсараева, Корсакова ба Аюшиева гэгшэд республикын Верховно Соведэй Президиумэй членүүд болоно. Мүн нүхэд Сахиева, Тимофеева гэгшэд БМАССР-эй Верховно Соведэй түрүүлэгшын орлогшоод хүдэлмэрилнэд.

Нютагай ажалшадай депутадуудай Соведэй түрүүлэгшээр 5 эхэнэр хүдэлмэринэ. Городуудай, районуудай, аймагуудай ба нютагай ажалшадай депутадуудай соведүүдтэ 1011 эхэнэрнүүд дэбжүүлэгдэһэн байна. Республикын хэдэн мянган эхэнэрнүүд колхозой түрүүлэгшэ, полеводческо ба малажалай, тракторна бригадын бригадирааар ажаллана, мүн үндэр ургасын бригада ба звенонуудые ударидана.

Немецко-фашистска булимтарагшад Советскэ Союзай эрхэ-сүлөөтэ, жаргалта ажаһуудалда хорлон добтолбо. Эдэнэр манай арад зониие богоолшолхо ба хюлахаха, угы хэхэ, хүдэлмэрилэн ба таряашадай социалистическэ гүрэниие угы хэжэ, манай ороной баялигые зээлэн абаха гэһэн бодолготой байгаа.

Немецүүд хадаа саг зуура эзэмдэһэн районуудтаа крепостническа, богоолшолой эхи журамые тогтоожо, хүдэлмэришэн ба колхозчигуудай сүлөөтэ ажалаар олоһон арад зоной эд хүрэнгые дээрмэдэжэ, манай эхэнэрнүүдэй хүндэтэ нэрыень доромжолон, тэдэниие ба тэдэнэй үхибүүдые алажа байһан байна. Немецүүд хэдэн зуун мянган советскэ эхэнэрнүүдые фашистска богоолшолгодо намнажа абаашаа.

Манай ороной нэрэ хүндые, баяндаахай ба сүлөөтэй байхые хамгаалхын түлөө манай ороной эхэнэрнүүд бүхы Советскэ арад зонтойгоо хамта бодолон байна. Советскэ эхэнэрнүүд болбол Агууехэ Октябрьска социалистическэ революциор бэлэглэгдэһэн өөрынгөө эрхые Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ хамгаалжа шадаһан байна. Советскэ эхэнэрнүүд болбол дайн сэрэгэй түүхэтэ жэлнүүдтэ эхэнэрнүүд хадаа агууехэ хүсэн гээшэ гэжэ харуулаа. Манай арадта гадаадын ямаршье дайсад айхамшаггүй гэжэ манай ажаһайдал харуулһан ба фашистска зэрлиг мүүхэй эрии бута сохигдоһон байна. Энэ гигантска тэмсэлдэ Советскэ эхэнэрнүүд сэгнэгдэшэгүй ехэ туһаламжа хүргөө.

Дайн байлдаанай жэлнүүдтэ гайхамшагта патриотическа хүдэлөөнүүдэй нэгэниинь хадаа предприятинууд дээрэ фронтовой бригаданууды эхилхэлгэ болоно. Энэ хүдэлөөниие Московско ажалшан Екатерина Барышникова эхилжэ ударидаһан байна. Мүнөө нүхэр Барышникова СССР-эй Верховно Соведтэ һунгалта хэхэ Центральна һунгуулиин Комиссиин член. Советскэ арад болбол Барышниковагай ажалай габьяае үндэр ехээр сэгнэжэ, хар... салгатай ба хүндэтэ ажалые найдуул...

Эхэнэрнүүд болбол хүдөө-ажахын ... хүсэниинь болоно. Манай түрэл Улаан Армиин бүхы дайнай үе соо эдеэ ... лоор таһалдаагүй байһан ябадалда ... най колхозницануудай ехэхэн габ... оролсоно. Колхозой эхэнэрнүүд өөһэдын... гөө баатаршаг ажалаар колхозно по... нууд дээрэ тарна үргүүлжэ, мал ... таа үргэдхэжэ, фронт ба орноо ... хоолоор ба ажаүйлэдбэреэ түүхэй эд ... хангаха талаар өөрынгөө гүрэндэ ... һалаа.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын агуу... дайнай фронтнууд дээрэ олон т... советскэ эхэнэрнүүд немецко-фашист... булимтарагшадтай баатарли аар тэм... жэ гараа. Олон орденуудай кава... подполковник Евдокия Бершанская, Со... ветскэ Союзай Герой Людмила Пав... ченко ба бусад алдаршаһан баатар... эхэнэрнүүдые хэн мэдэхэгүйб.

Эхэнэр санитарнууд, эмнэлгын сест... нууд ба врачууд Улаан Армиин ... хатаһан боецүүдэй амиень абар... Эдэнэй дунда орденто Цыденова Дол... урдань зарса ябаһан басаган, мү... Улаан Армиин медицинскэ алб... майор, 1939 онһоо хойшо Улаан Ар... да алба хэжэ, Финляндитай бол... дайнда хабаадалсаһан ба Эсэгэ ор... хамгаалгын агууехэ дайнай үе со... ороноо хамгаалалсажа гараһан бай...

Олон тоһоной эхэнэр фронтовигууд... тылдэ ажаллажа байһан эхэнэрнүүд... орден ба медальнуудаар шаг аг... 72196 эхэнэрнүүд правительствын ... дэ шагналда хүртэбэ. 56 эхэнэрнүүд ... Советскэ Союзай Геройн нэрэзэргэ ... гогдоһон ба 7200 эхэнэр партизан... „Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай ... тизанда“ гэһэн медальнуудаар шаг... даһан байна. Манай республикын ... арбаад мянган эхэнэр патриот... „1941—1945 онуудта Эсэгэ ороноо ... гаалгын дайнда хэһэн шэн габ... ажалай түлөө“ гэһэн медальнууд... абаха байна.

Советскэ эхэнэрнүүдэй Эсэгэ ор... хамгаалгын дайнай үе соо харуу... сэрэгэй ба ажалай шэн габьяа б... Эхэ орондоо өөһэдынгөө үнэн сэх... һанаа харуулһан хэрэг мүн. Сове... эхэнэрнүүд болбол Эсэгэ ороноо ... гаалгын дайнда өөрынгөө түрэл ... тэдээндэ политическэ эрхэ ол... творческо ажалай ба жаргалта ... болохо арга-боломжо үгэһэн Стали... Конституциие хамгаалаа. Эдэнэр ... бол Эсэгэ ороноо хамгаалжа б... өөһэдынгөө эсэгэнүүд ба хүбүүд, ... ба ахадуунэртэ эрхим хүндэлээ ... лээ.

Советскэ эхэнэрнүүд болбол ... зоригто сэрэгүүдые хүмүүжүү... Советскэ гүрэн болбол өөрынгөө х... ба басагадые дулаатэ патриолоо... баатарлигаар хүмүүжүүһэн эх... нүүдые суурхуулдаг. Советскэ пр... гельство хадаа Эхэ Герой гэһэн ... зэргэ, „Эхын алдар“ гэжэ орд... ба „Эхын медаль“ гэжэ медальну... бии болгожо, манай ороной эхын ... дэгэ аша үүргые үшөө дээлэхэ ... һэн байна.

СССР-эй Верховно Соведэй Пре... умэй Указаар Бурят-Монголой 35 ... нэрэнүүдтэ «Эхэ герой» гэһэн нэр... гэ олгогдоһон ба „Эхын алдар“ ... рденуу ба „Эхын медаль“ гэжэ ме... нуудаар 6600 тухай эхэнэрнүүд ша... даһан байна.

Гитлеровскэ Германида эсэргүү... Эсэгэ ороноо хамгаалгын ба импе... листическэ Японидо эсэрнүү дай... илалта түгэлдэрөөр дүүрэбэ. М... роон зэхэ амгалан ажабайдалда ор... дайнда эбдэһэн шархаяа эд ... на. Городууд, колхозууд, фабрика... ба заводууд һэргээгдэжэ ба на. Сов... эхэнэрнүүд болбол Эсэгэ ороноо ... гаалгын дайнай бо оһон жэлнү... ажаллаһандалээ адли хүхюу, зориг... фабрика ба заводууд, колхозууд ба с... хозуудта хүдэлмэрилжэ бай эд. Э... өөһэдынгөө шэн габьяата ажала... най планые бэхжүүлжэ байна. ... тиимэ болбошье, арад зоной ... хүгжүүлхэ, оронойнгоо сэрэгэй ба ... номическа хүсые үшөө ехээр бэхж... хые хараалһан 4-хи таби жэлэй ... быe ажабайдал дээрээ бэелүүлхэ ... лаа ехэ зорилго байна. Советскэ ... нүүд болбол энэ хэрэгэй түлөө ... гөө бүхы хүсэ шадал, мэдэрэл шаг... ри ба бэлиг талантаа үгэнэ.

1946 оной февралиин 10-ай ... Советскэ эхэнэр үүд бүхы арад... хамта СССР-эй Верховно Соведтэ ... тадуудые һунгахаар һунгуулиин ... да ошохо байна. Советскэ эхэнэр... болбол һунгалтада нэгэ хүн ... ошожо, коммунизмын түлөө, соци... тическэ орон, большевистскэ парти ... бүхы арадай вождь Иосиф Виссарио... вич Сталинда өөрынгөө үнэн сэх... һэнаа харуулһан хамагһаа һайн ... тиана ба партийнабашэ большевис... дые Верховно Соведэй депутадууд... гаха байна.

АРАДАЙ БАСАГАН

Ч. ЦЫДЕНДАМБАЕВ.

Хуулам хүйтэн алдартай
Хулан голой эрьедэ,
Олон тоото айлнуудтай
Ородой Алаг нютаг бии.
Адуу үхэрөөр үсөөнтэй
Ажалша эсэгын байшан соо.
Баабайн зүрхэ баясуулан
Басаган үрэ түрөбэл ха

Арадай хэрэгтэ оролдохо
Алтан үрые түрэһэнөө,
Басагаяа энхэрэн һуугааша
Баярта эхэнь мэдээ гү?
Үбэлэй удэшэ түүрээдэг
Үльгэр домогой эхиндэ
Баяр золые дурдажа
Баясуулдагтан байгаа гү?

Түрэһэн халуун нютагтаа
Түрүүшын колхозой тогтохоһо
Эдибхи зориг харуулһан
Энэ эхэнэр байгаа юм.
Өөрөө шудалһан эрдэмдээ
Үетэн нүхэдөө һургаһаараа
Колхоз аймагтаа магтаалтай
Хододоо ябаһан байгаа юм

Олоной нангин хэрэгые
Оролдожо хүтэлдэг басагаяа,
Агууехэ Верховно Соведтээ
Арад зоной дэбжүүлбэ.
Үргэн зонойгоо найдабари
Үнэнтэ зүрхэнһөө дүүргэхэ,
Арадайнгаа эрхим басаганда
Алдидаа гохостудаа үгэсыбди.

Национальностьнуудай Соведэй депутатдта кандидат, манай Эхэ ороной эрхим патриот

Лукерья Прохоровна ШУРЫГИНАГАЙ

түлөө өөһэдынгөө голосуудые бултааран, нэгэн хүн шэнгеэр, үгэе!

...ҮРЭНЭЙ АЖАЛ-ЯБУУЛГАША

...Лукерья Прохоровна Шурыгина хадаа хорёод жэл соо кулак ... хүлһэншэ зарса ябажа, хүзүүтээ мүлжүүлжэ байһа... гансахан Заиграйн аймаг соо бэшэ, харин бүхы Бу... ...гол республика дотор алдар суутай, хүн зониі хүндэлэт... колхозно таряашадые хүгжэлтын зам тээшэ хүтэлбэрилдэг ... хүнүүдэй нэгэн болобо.

...Союзай Верховно Соведэй депутадай кандидадта дэбжүү... Лукерья Прохоровна хадаа бүхы советскэ орон дотор ... гүрэнэй ажал-ябуулгаша болохонь гээшэ. Имэ ехэ хүн... ба алдар суутай нэрэзэргэ нүхэр Л. П. Шурыгина имаг... ...шэн зоригто ажал хүдэлмэреэр хүртэһэнинь хэнгэ... ...болоно.

...колхозойнгоо хэрэгые, арад нийтын хэрэгые, тиимэ болохо... —гүрэнэй хэрэгые юунһээшье үлүүгээр һанадаг дээрэ... Лукерья Прохоровна болбол хамаг бүхы хүсэ шадалаа ходо... колхозно таряашадай ажабайдалые улам саашань хүгжүүл... ...ходо үгэдэг, үнэн сэхэ патриот мүн.

...VIII партсъездын нэрэмжэтэ хүдөө-ажалай артелиин звенье... ...толгойлогдоһоор 6-дахи жэлээ ябажа байна. Тиин, энэ үедэ ...ын үндэр баян ургаса жэлһээ жэл бүридэ түйлажа, Эхэ ... ...элбэг ехэ эдеэ хоолой эдиілые үгэһэн байгаа.

...алдарта басаган Лукерья Прохоровна хадаа колхозой ...доор томилогдоһон жэлдээ гектар бүриһөө 400 шахуу ...хартаабха ургуулһан юм. Тиихэдэ бүхы колхозникууд ...рекордно ургаса гэжэ гоолоһон бэлэй. Үнэндээшье ...ехэ илалта боложо үгэһэн байгаа. Тиин, Лукерья Про... ...болбол энээгээрээ заахашье һанаагаа амарангүй, саашаа... ехэ амжалтануудые түйлаха гэһэн нэгэн зорилго ...үнэн табижа үшөө эршэмтэйгээр хүтэлмэрилөө һэн.

...хүн зоригтоо хүрэхэ гэһэн арадай аман үгые хараа... өөрынгөө практическа хүдэлмэри дээрэ агротехническэ ...е үндэһэ болгожо, эсэхэ сусалые мэдэнгүйгөөр, харан... харанхы хүртэр колхозно поли дээрэ хүдэлмэридэг дэ... рекордно участогһаан 1015 центнер хартаабха ургуул... ...нийтын дунда алдар суунь үшөө ехэдэбэ. Нүхэр Шу... ...гай звеногой участок дээрэһээ, дунда жэшээгээр абахада, ...бүриһөө 908 центнер хартаабха ургуулагдаһан байха юм. ...үндэр ургаса түйлаһан звено манай республика соо үшөө ...гүй гэшэ.

...Прохоровнагай габьяата ажал тухай бии үнинэй ...байгааб. Гэбэшье, нюураараа уулзажа, үшөө танилсаа... ...бэм. Гэбэшье, үнгэрэгшэ 1945 оной хабарай тарил... ...дундаа ябажа байхада, би нүхэр Шурыгинагай хүтэл... звенодо ошоо һэм. Тээд, тус колхозой хоёрдохи таряан ...бригада колхоз соогоо ехэхэн гээгдэнги байдалда ороод ...Лукерья Прохоровна болбол хэнээшье баадхал ба ...эн бригадада бүхы звеногойнгоо членүүдтэй ерэ... ...туһаламжа үзүүлээд, энэ бригадые гээгдэнги байдал... ...гарһан бэлэй. Тиихэдээ Лукерья Прохоровна бээрээ ...боложо хүдэлмэрилһэн байгаа.

...органой депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн ма... ...-монгол арадай үнэн сэхэ басаган Лукерья Прохоровна ...болбол арад нийтын иимэ ехэ үндэр дээдэ этигэл ...үнэн зүрхэнһөөн оролдолго гаргажа бэелүүлхэ бай... ...Заиграйнхид, тэрэшэлэн бүхы советскэ бурят-монгол ...хүдэлмэрилшэд, колхозно таряашад болон албахаагшадта ...һэжэг байхагүй гэжэ һананаб.

...ороноо хамгаалгын агууехэ дайнай жэлнүүдтэ Лукерья ...болбол дайлалдажа байгаа Армида өөрынгөө арые ба ...хүбүүтээ эльгээбэшье һаа, тэрээгээрээ заахашьы ...амарангүй, манай үнэтэ хэрэгэй хэсээдэ илаха бай ...һайн мэдэхэ дээрэһээнь урда урдынхиһаан үшөө эршэм... хүдэлмэрилжэ, үндэр баян хартаабхын ургаса түйлаха ...шье һулаадхахагүй гэжэ тэмсэһэн бэлэй.

...Л. П. Шурыгина болбол хатуу шэрүүн дайн сэрэгэй ...большевистскэ партиин зэргэдэ элсүүлэгдэжэ, Ленин ба ...унгарашагүй тут ююро хүдэлмэрилһэн байгаа.

...СССР-эй Национальностьнуудай Соведтэ һунгалтануудын ...Тарбагатайн 441-дэхи һунгуулиин округто Верховно Сове... ...болоно баллотироваагдахаар регистрацида ороһон ...Прохоровна Шурыгинагай түлөө голосуудаа үгэхые ай... ...бүхы һунгагшадые уряалнаб.

...П. СОБОЛЕВ, Заиграйн аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

АГРОНОМИЧЕСКА ҺУРГААЛААР ХҮДЭЛМЭРИЛДЭГ ХҮН

1946 оной февралиин 10-да советскэ бүхы һунгагшад хадаа һунгуулиин урида ерэжэ, Сталинска Конституциин айлаар олгоһон хүндэтэ эрхэнүүдээ бэелүүлхэ байна. Гэдэнэ хадаа коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй хамтадаа дэбжүүлһэн сталинска блогой кандидадуудта голосуудаа үгэжэ, тэдэнэрые СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудта һунгахань лабтай. Тиимэһээ энэ үдэр бүгэдэнийтын һайндэр болоно гээшэ.

Манай Заиграйн аймагай һунгагшад өөрынгөө үнэтэ басаган, үндэр баян хартаабхын ургаса абажа, алдар суутай болоһон Лукерья Прохоровна Шурыгинагай түлөө голосуудаа хүхюутэ, баяртайгаар үгэхэнь гээшэ. Иимэ үндэр дээдэ этигэл найдабарида Лукерья Прохоровна хадаа имагта агрономическа һургаалые өөрынгөө практическа хүдэлмэри дээрэ бэелүүлжэ, урдань манай энэ үзэгдөөгүй үндэр ургаса абаһан дээрэһээнь хүртэбэ гэхэдэ зохистой болоно. Юундэб гэхэдэ, Лукерья Прохоровна үндэр баян хартаабхаа ургуулха зорилготойгоор сагһаа үргэлжэ агрономическа һургаалые хэрэглэжэ, тэрээнээ практическа хүдэлмэри дээрээ бэелүүлхэ тушаа ехэхэн оролдолго гаргадаг юм.

Зүгөөр, Лукерья Прохоровна эрдэм бэшэг бага мэдэхэ дээрэһээн агрономическа һургаалай зарим теоретическэ асуудалнуудые һайн мэдэдэггүй юм. Аймагай газарай таһагай главна агроном байһан түлөөгөө би энэ нүхэртэ али болохо туһаламжа үзүүлдэг байнаб.

Лукерья Прохоровна Шурыгина хадаа засагай верховно органдо манай хүндэтэ депутат болохонь лабтай.

Юундэб гэхэдэ, нүхэр Л. П. Шурыгина болбол Эхэ оронойнгоо сэрэгэй ба экономическа хүсэ шадалые улам саашань бүхэжүүлхэ хэрэгтэ үнэн зүрхэнһөөн, бүхы хүсэ шадалаа гаргажа, хүдэлмэридэг үнэтэ советскэ патриотка мүн.

Национальностьнуудай Соведтэ һунгалтануудые хэхэ Тарбагатайн 441-дэхи һунгуулиин округой эрэгтэй эмэгтэй бүхы һунгагшадые энэ большевистскэ партиин үнэн сэхэ басаган болохо нүхэр Лукерья Прохоровна Шурыгинагай түлөө голосуудаа үгэхые уряалнаб.

Коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй хамтадаа дэбжүүлһэн сталинска блогой кандидадууд мандаха болтогой!

П. МЕТЛЯЕВ, Заиграйн АЗО-гэй главна агроном.

Эрхим кандидадай түлөө агитаци хэнэб

Союзай Соведтэ ба Национальностьнуудай Соведтэ һунгалтануудые хэхэ һунгуулиин № 154 участогай һунгагшадай дунда агитационно-ойлгуулламжын хүдэлмэриие хэхын түлөө намайе Тарбагатайн аймагай һунгуулиин урда тээхи аймагай зүблөөн этигэмжэтэ нюураар һунгажа, айхабтар хүндэтэй ба харюусалгатай үүргэ даалгаһан байгаа. Тиимэһээ энэ үүргэеэ нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлхын тулада би хамаг бүхы хүсэ шадалаа, агитационно хүдэлмэри хэхэ талаар олоһон дүй дүршэлөө үгэжэ байнаб.

Хэнэйшье мэдэһээр, Тарбагатайн аймагай һунгагшад, тэрэ тоодо № 154 һунгуулиин участогай һунгагшад бурят-монгол арадай үнэн сэхэ басаган Лукерья Прохоровна Шурыгинагай түлөө голосуудаа үгэхэ байна. Алдарта басаган Лукерья Прохоровнае һайн мэдэхэ дээрэһээнь, энэ хүнэй түлөө агитаци хэхэдэ тон зохистой байха юм. Би энэ нүхэрые нюураараа танихаһаа гадна, тэрэнэй габьяата ажал хүдэлмэриинь һайн мэдэнэб. Өөрынгөө участогай бүхы эрэгтэй эмэгтэй һунгагшадта нүхэр Шурыгинагай биографи болон ажал-ябуулгые ойлгуулжа үгэхэ зуураа, тэрэнэй үндэр баян хартаабхын ургаса хайшан гэжэ түйлаһан тухай хөөрэлдөөнүүдые хахэдэм-ни, манай һунгагшад ехээр һонирходог болоо.

Минии участогай эрэгтэй эмэгтэй һунгагшад хадаа нүхэр Шурыгинагай түлөө нэгэн хүн шэнгеэр голосуудаа үгэжэ, тэрэниие засагай верховно органдо депутадаар һунгахаһаа гадна, шурыгинска хүдэлөө колхоз соогоо үргэнөөр дэлгэрүүлхые хүсэдэг болоо.

Минии агитаци хэдэг һунгуулиин участок дээрэ хүдэлмэрилдэг бусад агитаторнууд нүхэр Лукерья Прохоровна Шурыгинае һайн мэдэдэг түлөөгөө баһал тэрээн тухай агитаци хэнэ.

Д. МИХАЙЛОВ, № 154 участогай этигэмжэтэ төлөөлэгшэ.

Ч. Цыдендамбаев.

АРАДАЙНГАА НАЙДАБАРИ ДҮҮРГЭХЭЛ

Халуун нараар аргадаһан
Хабар зунай ерамсээр,
Ургаса огородой талмайнууд
Урдынхиһаа һайхан ногоорхол.
    Торгон хормойгоо дэлгээһэн
    Томо капуста барсайжа,
    Өхилтэһөө дорюун хартаабха
    Элбэг сэсэгээр сайбайхал.
Томо эдеэтэй ургахадань
Годхор хэтэг үбһөөдынь
Ходоро татажа хэн тэндэ
Ходоодоо ажаллан оролдохоб?

Хэн тэндэ нүхэдтөө
Хэсүү заабари үгэсэгөөжэ,
Мүрысөө уялага дүүргэхэеэ
Мүшэдэй гаратар хүдэлхэб?
    Халуун дулаахан намарай үдэр
    Хартаабхаар уула бодхоожорхёод,
    «Хэлэһэн уялга дүүргэбэ»—гээд
    Хэнэй звено мэдүүлхэб?
Жэл бүхэндэ огородтоо
Жэшээтэ һайнаар хүдэлдэг,
Алдарта Лукерья Прохоровна
Арадайгаа найдабари дүүргэхэл.

СОВЕТСКЭ ПАТРИОТКА

...айвагта байгаа Үнэтэй гэ... ...но түрүүшын колхоз 1930 ондо ...юм. Тэрэ үедэ Лукерья ...на Шурыгина гуша наһатай, ...шуугай гашуун байдалые обёор... ...хүртэр амталһан, ажабайдалай шэ... ...гые ото ябажа гараһан эхэнэр

...үнэтэ зам, үхэл мэхэгүй үнэн ...найдабари гээшэ—колхоз байна гэ... ...гээд, өөрынгөө бүхы бүлээзэртэеэ ...колхоздо түрүүшээр бэшүүлбэ.

...тогтоһон, үшөө бэежээ һүүри... ...колхозой тухай элдэб үгэ хэлэ... ...ын болохоор хойшо татахаяа ...хүнүүд муу лэ байһан байгаа. ...Прохоровнагай шударга ябала... ...нууд һайнаар үзэхэгүй бай... ...мэдэжэ байба.

...нэгэтэ һанаһые табидаггүй, ...наһаа баяшуулай хүндэ хара ...хашалан зоболон сооггуур ябажа ...тэрэ эхэнэр утлуу булуугай саа... ...шэнзэлдэнүүдые обёороддоггүй, ха... ...тэй ябаба. Ухаатай сэсэн аха ...гээшэбди гэдэг ганса нэгэ ...хүнүүд залуу колхозой ерэхэ са... ...байдалда этигэдэггүй ...тэрэнии муу гомодоодогшье бай... ...колхозой байдал бүхэжүүлхын ...бүхы ажалда ами бэеэ гамнан... оролдонов—тэрэ манай нүхэл. Хэн ...колхозой түрүүшын амжалтануу... ...гүй, колхоздо дайралдаһан ху... ...нүүдые хэн ехэ болгон хөөрэл... ...эрхим түрүү ябагшадай урма ...оролдонов.—тэдэнэр ма-

най дайсан—гэжэ тэрэ ходоо һанажа ябадаг байба.

Агууехэ Октябрьска революциягаар эрхэ сүлөөгөө олоһон ба өөрынгөө ерэхэ сагай зол жаргалые гансахан лэ колхозой шэнэ замда харадаг тэрэ эхэнэр колхозой гоо правлениин даалгаһан ажалые үнэн зүрхэнһөө оролдоно.

Уданшьегүй Лукерья Прохоровна Шурыгина өөрынгөө эсэхэ сусадагүй оролдосотой шударга түрүү ажалаараа колхозниггуудай дунда хүндэлэгдэхэ болоно, колхозойгоо эрхим хүнүүдэй нэгэнинь болоно.

1940 оной үбэл нэгэ айхабтар ехэ шууяатай дорьбоотой олон зонтой суглаан болобо ха. Тэрэ суглаанда ажалай нилээд олон шухала асуудалнуудые шиидхэбэд. Тэрэ суглаанда Лукерья Прохоровна звеногой толгойлогшо болгогдожо һунгагдаба. Эгээ тиихэдэл нүхэр Л. П. Шурыгина өөрынгөө барагдашагүй баян зузаан жудхэмжэ оролдолгые харуулха дүүрэн арга боломжотой болобо.

Һургуулида һурадаг бишыхан хүүгэдэй хажууда бухали һунидөө һуужа, яагаад огородой үндэр ургаса абаха тухай заабари номуудые тэдэнэртэ уншуулдаг байба. Агротехникын гол заабаринуудтай гүнзэгыгөөр танилсангүй үндэр баян ургаса абаха гээшэ дэмы хэрэг гэжэ тэрэ тиихэдэ мэдэһэн юм.

Колхозой правлениидэ байһан агротехникын тухай номууд элдүүрнээ хүсэтэрөө уншагдаба.

Тэрэнэй үшөө бишыхан ябахада нэгэ үльгэршэ хүгшэн байһан байгаа. Тэрэ хүгшэнэй хэлэдэг үльгэр соо гансахан лэ юумые Лукерья Прохоровна һанажа ябадаг. Тэрэнь «элдэб эдеэ хоолой адхаржа байдаг элбэг дэлбэгэй шэдитэ эбэр» бэлэй. Тэрэ эбэр олоһон хүн үс наһандаа гэдэһэеэ улдэхэгүй, алта мүнгэн, эд зөөри эдеэ хоол тэрэ эбэрһээ элбэг ехээр адхаржа байһан гэжэ үльгэр соо хэлэгдэжэ, ехэтэ һонирхуулдаг байба.

Мүнөө болоод байхада колхозойнь шэмэгой баян шиидтэй үрэлтэй газар яагаад «элбэг эдеэ хоолой адхаржа байдаг элбэг дэлбэгэй шэдитэ эбэр» боложо шадахагүйб? Гансахан лэ һайнаар ажаллаад, ханагтай оролдосотойгоор агротехникын сэсэн заабаряар үтэгжүүлээд, тарилгаяа болзор сагтань дүүргэөд байхада яагаад гайхалай баян ургаса ургахагүйб?

Тэрэ жэлдэ хабарай нэгэ үдэшэ өөрынгөө звеногой эхэнэрнүүдые суглуулба: хүн бүхэнэй гэрэйнь байдал хаража үзөөд, хүн бүхэндэ тон нарин ханамжатайгаар хандажа, өөрынгөө звеногой хэхэ гол ажалые онсолон элирхэйлжэ үгэбэ ха.

Тэдэнэр наранһаа эхилээд үдэшэ орой болтор полинууд дээрэ эсэхэ сусахаяа мартажа айхабтар эбтэй эмхитэйгээр ажаллабад. Тэдэнэр газарта һаяхан хэгдэһэн хартаабхын түрүүшын набшаһалай бултайхаһаа эхилээд, олсэтэй боложо малтуулха сагайнь ерэтэр поли дээрэ ажаллаба.

Тэдэнэрэй тэрэ зунайнь ехэ ажал хии талаар ошоогүй, гектар бүхэнһөө 390 центнер хартаабха малтабад. Иигэжэ үльгэртэшье хэлэгдэхэдээ һайхан дуулдадаг «элбэг дэлбэгэй эбэртэ» үхибүүн бишыханһаа баясадаг Лукерья Прохоровнагай үни урданайнь һайхан һанал хүсэл одоол хүсэлдэжэ эхилэе.

Зүүдыемни, зүб, үльгэрэймни үнэн болгоһон гансахан лэ колхозой гэрэлтэ үнэн зам, гансахан лэ хүдэлдэг коллективэй хүсэн—манай советскэ засагай сэсэн һайхан аша туһа гэжэ ходоо тэрэ мэдэжэ, зүрхэндөө омор баяртай ябадаг.

Колхозойнгоо улам бүри баяжан түбхинэхые болон советскэ Эхэ оронойнгоо бүри бэхижэн мандахые саг үргэлжэ хүсэжэ ябадаг Лукерья Прохоровнагай сэдьхэл зүрхэн түрүүшынгээ энэ амжалтадашье дүүрэн ханабагүй.

Советскэ орондоо дэлгэрһэн ажалай элдэб шэнэ үүсхэл илалтануудые дуулахал бүридөө, Лукерья Прохоровнагай сэдьхэл амар амгалан байдаггүй байгаа.

Бүтээһэн түйлаһан амжалта дээрээ тогтодоггүй зон гээшэ үнэнтэ бүхы хамаг новаторнуудай шалгардаг шухала шанарынь юм. Энэ амжалтаараа өөрынгөө звеногой урмажалтэ ехэ ажалые нүхэр Лукерья Прохоровнашье хизаарлабагүй.

Нүхэр Шурыгина өөрынгөө звеное ударидажа, хоердохи жэлдээ бэлэдхэлэй бүри үргэн ехэ ажал ябуулба. Тэдэнэр үшөө хэнээршье хэрэглэгдээгүй агротехникын шэнэ хэмжээ-ябуулгануудые хэрэглэбэ. Огородой хүдэлмэри дээрэ, огородой газарые үтэгжүүлхэ ба харууһалха хэрэгтэ тон шэнэ, өөһэдынгөө шурыгинска арга метод хэрэглэбэд.

Поли дээрэ хэгдэһэн хэмжээгүй ехэ оролдолго ажалань урдань манай республика соо дуулдаагүй баян ургаса үгэбэ. Рекордно участогайнгаа нэгэ гектар бүхэнһөө 1015 центнер хартаабха малтабад. Бүхы участогһаа дунда жэшээгээр гектарай 908 центнер хартаабха абтаһан байна.

Лукерья Прохоровнагай түйлаһан амжалта тухай алдар суу болбол гансахан манай республика соо бэшэ, мүн тэрээнһээ холо саана хүртэр дуулдаха мэдэгдэхэ болобо.

Заиграйн аймагай XVIII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой звеное толгойлогшо Лукерья Прохоровна Шурыгина өөрынгөө патриотическа гайхамшаг шэнэ хүдэлөөнэй түрүүшын жэшээтэ үүсхэлые нилээжэ түйлаһан байна. Тэрэнэй энэ шэнэ үүсхэл манай Бурят-Монголой хүдөө ажал дээрэ шурыгинска хүдэлөөн гэжэ алдаршаад, нилээд олон колхозуудай звенонуудай огородой үндэр ургаса абаха ябадалда тушэг тулгуури, һайхан жэшээ боложо үгэбэ.

* * *

1941 оной зун. Далай шэнги нэмжэ ногоон огород соо Лукерья Прохоровна Шурыгина болбол өөрынгөө звеногой үльгэр жэшээ боложо шамдуу түргэн хүдэлнэ. Түрүүшын хартаабхые сэсэглэхэ саг ойртожо байба. Энэ бүхэнэй бамбагар зөөлэн шорой обоолоод, уһанай ерэхэ канава сэхэлэн һайжаруулнад. Бурьяан урмэдэһэ болон үлүү үбһэнүүдые зайлуулан арилгана.

гүйлгэжэ ерэхэ почтальон хүбүүн бэрхэтэй хүндэ юумэ дуулгаба. Тэрэ үдэр сэрэг дайн эхилжэ, манай баруун хилэ шадарай городуудые немецко-фашистска булимтагаршадай бомбодоһон һандаргаһан тухай мэдээсэл ерэбэ.

—Бидэнэр өөһэдынгөө полинууд дээрэ урда урдынхиһаа һайнаар хүдэлмэрилжэ улам ехэ ургаса абахабди. Энэ ажалнай дайсанда сохилто болог гэжэ Лукерья Прохоровна Шурыгинагай звено тэрэ үдэр тангариг шахаагаа үгөө бэлэй.

Уданшьегүй өөрынгөө инаг хүбүүе эрэ нүхэртэеэ хоюулайень дайнай фронтдо мордохуулажа, Лукерья Прохоровна звеногойгоо ехэ ажалые гэрэйгээ хамаг ажалтайгаар өөрынгөө бээдэ абажа гээгдэнэ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ нүхэр Лукерья Прохоровна улам эршэтэй шангаар хүдэлмэрилжэ, нилээд ехэнүүд амжалтануудые ажал дээрээ түйлажа шадаа. 1944 ондо нүхэр Л. П. Шурыгина партиин зэргэдэ член боложо абтаба.

Нүхэр Шурыгинагай хэһэн энэ ехэ ажалынь үндэр ехээр сэгнэгдээ. 1943 ондо тэрэ хадаа БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан юм Тэрээнһээ гадна «Социалистическэ газартаряалангай отличник» гэһэн значок тэрэнэй үбсүүн дээрэнь ялана.

Урдандаа хүнэй хүлһэншэн барлаг ябаһан аад, мүнөө өөрынгөө түрэл республика соо нэрэ солоё мэдэгдэһэн эрхим түрүү зоной нэгэн болоод байха, — иимэ ехэ үндэр зол жаргал гансахан лэ манай Эхэ орондо бии байна.

Арадай эрхим басаган, советскэ патриотка, манай республика соо дэлгэрһэн шурыгинска хүдэлөөнэй эхин һууриие табигша, хартаабха ургуулха талаар үндэр ургасын алдарта мастер—Лукерья Прохоровна Шурыгина болбол СССР-эй Верховно Соведэй депутадта тон таарамжатай кандидат, гэжэ арад түмэн үнэн зүрхэнһөө найдажа, тэрэниие кандидатуудые дэбжүүлбэ.

Ч. ЦЫДЕНДАМБАЕВ

„Эрхим малшан" гэһэн нэрэзэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысөөн

Нэгэшье толгой мал үхүүлхэгүй!

Зэдын аймагай Кагановичын нэрэмжэтэ колхозой КТФ-е даагша, 1939—4 онуудай хүдөө-ажахын Бүхэсоюзна выставкэдэ хабаадалсаһан, Ленинэй ордентэ нүхэр Ч. Б. Лубсанов.

А. Поповой фото.

Гүүдые муугаар харууhалжа, унага хаюулна

Тарбагатайн аймагай зарим колхозуудаар адуу малай үбэлжэлгэ хангалтагүйгөөр үнгэргэгдэжэ байна. Малажалай олонхи фермэ, гүүртэнүүд үбэлжэлгын үедэ мал харууhалха зоотехническэ заабарине сахинагүй. Малай байра байдалые дулаалжа, доторхиинь арюун сэбэр байлгаха, шадал шэнээгүй малые тусгаар харууhан ба тэжээл дээрэ табиха мэтын гуримые мүнөө хүртэр сахяагүй байhан баримтанууд аймаг соо олон байhаар.

Бага-Куналейн сельсоведэй Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоздо үбэлжэлгэ бүри хангалтагүйгөөр үнгэргэгдэжэ байха юм.

Үбhэ тэжээлэй дутамаг байhан мүртэнь, бэлшээриие хэрэглэнгүй, үхэр малаа олоор тураажархиhан гүүртэнүүд тус колхозой фермэ бүхэндэ шахуу бии. Мориной товарна фермэ дээрэ бүришье амгалан бэшэ байдалтай. Тэндэ байhан адуу морилынь халуун намарhаа хойшо хүсэ шадалаа бууража, турашаhан байха юм. Моришод ба адуушадайнь диилэнхинь өөhэдынгөө хүдэлмэридэ хайша хэрэгээр хандана.

Түрэхэ гүүдые халуун анхаралаар хүреэлхэ байhан заабарине тус фермынхид огто хэрэгсээнэгүй. Тиимэhээ гүүдынь бултадаа шахуу туража шадал тэнхээгүй болошоhон байха юм. Түрэхэ гүүдые заабарин бэлзэр соо хүгэлмэриhээ сулөөлхэ hайн тэжээл дээрэ табиха ябадал эндэ огто хэрэгсээгдэдэггүй байна. Эдэ бүхы дээрhээ hүүлэй hаранууд соо энэ колхозой аяар 62 гүүн унага хаяба.

Тиин, тус колхозой хүтэлбэрилэгшэд гүүдые муугаар харууhалhан дээрhээ унага хаюулжа артельнэ ажахыда hүрөг ехэ хохидол хүргэжэ байhан хүнүүдтэ хэмжээ абадаггүй байхань гайхалтай. Тэрэшэлэн зарим фермэ, гүүртэнүүдэйнь буруу хашараг болон хони ямаад туража хүсэ шадалгүй болоhон байна.

Колхозто hүрэг малнуудые харууhанай муу дээрhээ гарзалуулжа байха гэшэ тон ехэ гэмтэ ябадал болоно. Адуу морид хадаа ажахыда улаа ехэ туhатай байхаhаа гадна, оронэй обороныдо шухала үүргэтэй юм. Тиигэбэшье, адуу моридые үсхэбэрилэн олошоруулжа хүсэ шадал ехэтэй, хүдэр хүлэгүүдые бэлэдхэхын оронло, харин гүүдые унага хаюулжа байха гэшэ таарамжагүй, жэгшүүритэй хэрэг мүн.

Бага-Куналейн сельсоведэй Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд болон малажалай бүхы хүдэлмэрилэгшэд адуу малые олошоруулха хэрэгтэ үнэн сэрхэнhөө оролдожо, тохёолдоhон энэ дутуунуудаа дары сагтаа усадхаха уялгатай. Тиигээгүй hаа, малажалые саашадаа хүгжүүлэн олошоруулжа, тэрэнэй ашаг шэмые бүхы хэмжээгээр дээшэлүүлжэ шадахагүй байhанаа тэдэнэр hайн мэдэхэ зэрэгтэй.

Дурсагдаhан колхозто тохёолдоhон шэнги дутуунуудтай колхозууд Тарбагатайда гансахан бэшэ байна. Тиимэhээ үбэлжэлгын эхинhээ хойшо үхэр малай хорохо гарзалха ябадал энэ-тэнэ хиргэ болоод лэ үзэгдэжэ байха юм. Эндэхи партийна, советскэ, газартаряалангай орган, малажалай мэргэжэлтэд болон колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй мүнөө шухала зорилго юуб гэхэдэ, адуу малай хорохо, түл хаяха ябадалтай эрид тэмсэхэ, [illegible] болон хабарай [illegible] үбэлжэлгэ [illegible] бэлэн болоно.

И. ТАНГОВ.

УЛААН ТУГАА АЛДАХАГҮЙН ТҮЛӨӨ ТЭМСЭХЭБДИ

(Хэжэнгын аймагай Дээдэ Хэжэнгын сомоной „Манай ажал" колхозой түрүүлэгшэ Гонгор Шагдарович Шагдаровай хөөрэлэнhөө)

Түүхэтэ илалта түйлагдаhан 1945 оной туршада соо манай колхозой бүхы члэнүүдэй, илангаяа малажалай фермэнүүдэй, хүдэлмэрилэгшэдэй дунда социалистическэ мүрысөө үргэнөөр ябуулагдаhан байгаа. Манай малажалай түрүүшүүл эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнай фронтнууд дээрэ баатар Улаан Армиин түйлаhан айхабтар ехэ илалтануудаар зоригжон, адуу мал үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэбые дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхын, тэдэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлхын түлөө эршэмтэйгээр тэмсэжэ ерээ hэн.

Мүн колхозой правлени ба партийна хиин организаци (секретаринь нүхэр Ч. Очиров) артелиин ажалай шухала hалбари болохо малажалда эрхимээр анхаралаа табижа, адуу малаа эрхим хүнүүдтэ даалгажа, тэдэнэр бодотоор туhалдаг, шухала хэрэгсэлнүүдээр гүйсэд хангадаг юм. Гадна, хонишод, hаалишад ба адуушанда харууhалха мал, байра, тэжээл тус тусгаань таhалжа үгөөд, малажалда эзэн бусаар хандаха ябадал сүм усадхагдаhан байна. Мүн эрхим малшадта мүнгэн ба бусад шагнал үгэжэ, тэрэниие урмашуулдаг заншалтайбди.

Энээн дээрhээ манай колхоз үнгэрэгшэ 1945 ондо адуу мал үсхэбэрилхэ талаар бага бэшэ амжалтануудые түйлажа шадаhан байгаа. Гэбэл, малажалые үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэб 1945 ондо адуу морёор 100 процент, эбэртэ бодо малаар —137 процент, хони ямаагаар 170 процент дүүргэгдээ. Малажалай продуктнуудые тушаах гүрэнэй түсэб болзорhоо урид, 100 процент дүүргэгдэhэн байна. Малажалай бригадын эрхим малшадта ажалай нэмэлтэ түлбэри болгон 41 хурьга, эшэгэ, 10 тугал үгөөбди.

1945—46 онуудай адуу малай үбэлжэлгэдэ ехэхэн бэлэдхэл хээгдээ. 1945 оной сентябриин 21-дэ үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлые гүрэнэй комисси шалгахадаа муу бэшэ сэгнэлтэ үгэhэн байха юм. Малнай дулаан ба заhабарилагдаhан байраар, хохир дэбисхэрээр гүйсэд хангагданхай.

Үнгэрэгшэ жэлдэ 17.500 пентнер үбhэ сабшаhан байгаабди. Гадна, хагда, набшаhа, мүшэг нэмэжэ бэлэдхэгдээ. Малай үбhэ эдихэhээ эхилжэ, адуулгые hайнаар эмхидхээ hэмди. Малай бэлшээриин газарые эртэнhээ толоожо олоод, тэндэ малай нэмэрилхэ халха хэтэhэн hалха газарынь hайнаар түхеэрэгдэhэн байха юм.

Малай фермэ, гүүртэнүүдтэ тэжээлээ хубаарилжа, харюусалга доронь үгөөд, гэрэнээ графигай ёhоор гаргашалдаг байнабди. Хэрэээ тэжээл үлүүсэ гаргашалжа, графигаа дүүргэдэггүй ушарнууд үзэгдээ hаань, хэмжээн дары абтадаг байха юм. Мал адуулагшад даха, валенка мэтын дулаан хубсаhаар, гадна, шухала хэрэгсэлэй керосин, шударууд, сай гэхэ зэргын эд бараагаар хангагдаhан байна.

Бүхы малаа гүүртэдэ хубаарихадаа ехэ багыень, эрэ эмыень, шадал тамирыень харалсадаг байнабди. Туранхай, хүсэ багатай малаа тусгаар илгажа, hайн шанартай тэжээлээр эдеэлүүлдэг заншалтайбди.

Шэнэ түл абалгада намарhаа хойшо бэлэдхэжэ, нарай ба түрэхэ малай дулаан байрануудые заhабарилhан, сагаадаhан ба фермэ, гүүртэнүүдые түлеэ заhаар хангаhан байгаабди.

Мүнөө үедэ 226 хурьга, эшэгэ, 6 тугал абаад, тэдэнэй нэгэшье хоролтогүйгөөр тэнжээжэ байнабди.

Малажалые хүгжүүлхэ гүрэнэй түсэб үлүүлэн дүүргэжэ, аймаг соо түрүү hуури эзэлhэнэймнай түлөө ВКП(б)-гэй аймагай комитет ба аймагай гүйсэдком 1945 оной ноябрь hара соо дамжуулгын Улаан туг манай колхоздо барюулhан байгаа. Энээниие мүнөө хүртэр барихаар байнабди. Саашадаа энэ тугаа алдахагүйн түлөө хатуу зоригтойгоор тэмсэхэбди. Малажал дээрэ ажал хүдэлмэри зүбөөр эмхидхэhэн, манай малшадай шэн зоригтойгоор эсэхэ сусахые мэдэнгүйгөөр хүдэлмэрилhэнэй ашаар ниимэ амжалтанууд түйлагдаа. Энэмнай үшөө бага гээшэ. Тиимэдэ саашадаа бүри ехэ амжалтануудые түйлахые түлөө тэмсэхэ ба тэмсэжэшье байнабди.

Мүн энэ тэмсэлдэ эрхимээр хабаададагшадые нэрлэбэл хонишон нүхэр Янжима Аюшиева гэгшэ 1945 ондо 105 хониhоо 131 хурьга абажа, тэрэнэй бүрин бүтэнөөр тэнжээhэнэй түлөө—11 хурьга ажалай нэмэлтэ түлбэридэ абаhан байна. hаалишан Цыренова Норжима гэгшэ 19 үнеэнhээ 19 тугал абажа, хоролтогүйгөөр тэнжээгээ. Мүн хонишон Рэдна Аюшиев гэгшэ 350 hубай хони харалгаад, тэрэнэй нэгэшье хоролтогүйгөөр ондо оруулhан ба 9 хурьга ажалай нэмэлтэ түлбэридэ абаhан байна. Эдэ нүхэд шэнги малшад манайда олон байха юм.

Би хадаа, малажалай түрүү хүнүүдэй республиканска суглаанда хабаадалсаад байхадаа, манай республикын түрүү хүнүүдэй дүй дүршэлые халан абааб.

Хэжэнгын аймагай Доодо-Худанай сомоной Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой КТФ-е даагша нүхэр Х. Батуев.

А. Поповой фото.

Түрүү хонишод нэмэлтэ түлбэри абаа

Үнгэрэгшэ жэлдэ түл абаха түсэб үлүүлэн дүүргэhэнэй түлөө Яруунын аймагай Үльдэргын сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ артелиин түрүү малшад ажалай нэмэлтэ түлбэри болгон хэдэ-хэдэн мал абаhан байна. Хониной-товарна фермын хүдэлмэрилэгшэдэй дундаhаа 1945 ондо түлнүүдые олоор ба хоролтогүйгөөр абажа, бүрин бүтэнөөр тэнжээhэн түрүү Цыдевжап Ринчинова гэгшэ ажалай нэмэлтэ түлбэри болгон 20 хони абаа. Энэ нүхэр үнгэрэгшэ жэлдэ 403 хониhо 430 хурьга абажа, хоролтогүйгөөр ондо оруулhан юм.

Тэрэшэлэн 130 ямаанhаа 140 эшэгэ абажа тусгаар шалгарhан түрүү хонишон нүхэр Цыван Борбоев гэгшэ ажалай нэмэлтэ түлбэридэ 10 ямаа абаба.

hүнэй-товарна фермын hаалишадай дундаhаа Бальжима Цыренжапова гэгшэ түрүү зэргэдэ ябадаг юм. Энэ нүхэр 1945 оной хүдэлмэриин дүнгөөр ажалай нэмэлтэ түлбэридэ нэгэ тугал, нэгэ хони абаhан байна.

Малажалые хүгжүүлхэ хэрэгтэ үнэн сэхээр хандадаг эдэ түрүүшүүл нэмэлтэ түлбэри абаhандаа бүри урмашан, адуу малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэжэ, 1946 ондо үшөө ехэ амжалтануудые түйлахын түлөө тэмсэжэ байха мүн. Тус колхозой малажалай фермэ, гүүртэнүүдэй бүхы хүдэлмэрилэгшэд энэ жэлдэ эдэ нүхэд шэнгеэр хүдэлмэрилжэ, ажалай нэмэлтэ түлбэри абахые хүсэнэд.

Ц. ДАГБАЕВ.

Немецкэ сэрэгэй гол ехэ гэмтэ ябадал хэ[...] сүүдлэхэ Нюрнбергдэхи процесс

Январиин 22-ой үглөөнэй заседани

НЮРНБЕРГ, январиин 22. (ТАСС). Трибуналай үглөөнэй заседани дээрэ французскэ гэмнэлтын түлөөлэгшэ Дельпеш болбол Бельгидэ гитлеровецүүдэй дээрмэдэлгэ хэhэн тухай документальна баримтануудые үзүүлжэ үргэлжэлүүлбэ.

Норвеги, Дани, Голландиие дээрмэдэхэдээ гитлеровецүүдэй хэрэглэhэн аргань тэрэ хэмжээгээрээ Бельгидэ хэрэглэгдэhэн байна гэжэ гэмнэгшэ хэлэбэ. Гитлеровскэ засаг болбол 1940 оной сентябриин 13-да Бельгиин түмэрэй, шулуун нүүрhэнэй, зэдэй, текстилиин запасые ашаглаха түсэбые зохёоhон байна. Эзэмдэгдэhэн Бельги ба баруун-европейскэ бусад оронуудай заводууд болбол Германиин буу зэбсэг үйлэдбэрилхэ ябадалые үргэдхэхын тула ашаглагдаха ёhотой гэhэн хэдэн заабаринуудые армиие зэбсэглэхэ управлени гаргаhан байна

Гитлеровскэ сэрэгэй засагууд болбол Берлиндэхи тусхайта управленинүүдэй заабариин ёhоор, бельгийскэ предприятинуудай үлэмжэ үнэгэй түхеэрэлгэнүүдые Германиин түлөө хэрэглэхые хүсэжэ, зарим предприятинуудые хаадаг байгаа. Тиихэдээ тэдэнэй ажал ашагтай ба империин сэрэгэй зорилгые дүүргэбэ гэжэ шалтагаалдаг байба.

Немецүүд болбол Бельгидэ экономическа дээрмэдэлгые бэелүүлжэ байхадаа эзэмдэлгын хамгай эхиндэ оролдоо байhан бүхы запасые, илангаяа үнгэтэ металлнуудые ба текстильнэ товарнуудые үгэхые эридэг байгаа гэжэ гэмнэгшэ хэлэнэ.

Бельгийскэ правительствын документнүүдэй ёhоор, бельгийскэ хара металлургида немецкэ булимтаргашадай ушаруулhан гарза хохидол болбол 3 миллиард бельгийскэ франкын сэнтэй болоно. Бельгийскэ ажаүйлэдбэриин бүхы гарзыень гоолохо гээшэ хүндэ байна гэжэ гэмнэгшэ заана.

Гитлеровецүүд болбол Бельгиин хүдөө ажахыда мүн лэ тон ехэ хохидол ушаруулба. Эзэмдэлгэ хэжэ Бельгиин хүдөө ажахыда ушаруулhан хохидол гэмнэгшын тодорхойлолгоор халаа бүхыдөө хоёр миллиард 776 миллион бельгийскэ франк болоно.

Дайн сэрэг хэжэ байхадаа гитлеровскэ засагууд болбол Бельгиин түмэрзамай, уhанзамай транспортын сетиие үргэнөөр ашаглаhан байна.

Бельгийскэ түмэрзамай транспортые баалалтаар абаhан ба ашаглаhанай хохидолынь бүхыдөө тухайлбарлаар 4—5 миллиард франк болоно.

Бельгитэй дайн хэхэдээ ба тэрэнэй территориие эзэмдэн абахадаа гитлеровецүүдэй хэhэн айхабтар ехэ хохидолые тодорхойлходо гэмнэлтын мэдэлдэ байhан материалнууд хүсэд бэшэ байна гэжэ гэмнэгшэ хэлэнэ.

Зарим нэгэн хохидолдо орохо мүнгэнэй сэнгээр тодорхойлоо[...] хогүй байна. Тэрээн соохоо [...] гитлеровецүүдэй шууд хура[...] тон ехэ эдеэ хоолой зүйлну[...] Энээнэй hүүлээр бельгийскэ [...] үлэсхэлэндэ орохон байна.

Бельгиие экономическа та[...] ровецүүдэй дээрмэдэhэн тух[...] тын материалнуудые үзүүлж[...] гэмнэгшэ Дельпеш болбол Лю[...] дээрмэдэhэн тухай асуудал[...] жэ оропо.

Люксембург болбол Бель[...] экономическа талаар дүүрэ[...] дэhэн байна. Немецүүд болбо[...] бүргые бодото дээрээ Германи[...] hэн байна. Тэдэнэр Люксембу[...] пиональна мүнгые хуряажа [...] гаа.

Гэмнэгшэ болбол гитлеровс[...] сембургhээ булимтаран абаhа[...] бэриин бүтээсын зүйлнүүдэй [...] руулhан тоонуудые трибунал[...] Люксембургын правительство[...] пиин комисида бэшэhэн бэшэ[...] халаа эзэмдэгшэдэй ушаруул[...] мическа хохидол болбол 1938 [...] гээр 5 миллиард 884 миллио[...] ган 404 люксембургскэ фра[...] болоно гэжэ гэмнэгшэ хэлэн.

Саашань французскэ гэмнэ[...] лэгшэ Франция экономическа [...] гэ хэhэн тухай баримтануудые [...] эхилнэ.

—Немецүүд болбол манай [...] эзэмдэн абахадаа тэрэ дорое [...] национальна ажаүйлэдбэрие [...] hан байна. Гитлеровскэ эзэмд[...] бол оккупационна армиин [...] гэhэн нэрээр Францииhаа угаа [...] нэхэhэн байна. Тэдэнэр мүн [...] Франци болбол Германиин сэ[...] долые түлэхэ ёhотой, энэ хан[...] дээгүй байhан колониhоо абта[...] тэhэн байна гэжэ гэмнэгш[...] Францииин эзэмдэгдэhэн зонодо [...] даадын үнэтэ зүйлнүүдые [...] булимтарагшад бидэндэ дамжу[...] ты гэhэниие баталhан немец[...] гэмнэгшэ уншана.

Тиигэжэ немецүүд эрид [...] дическэ принципүүдые эбдэжэ, бүхы экономическа баялигые [...] абаhан байна гэжэ гэмнэгшэ [...]

Эзэмдэгшэд болбол энэ опе[...] лээр шэнэ эрилтэнүүдые таб[...] французскэ арад зоной хэрэг[...] багадхажа, тон хатуу нормо [...] энэнь хадаа эдеэ хоолой зүйл[...] гутал, түлишэдэ хабаадагдаха [...] байна.

Тиигээд трибуналай үглөөн[...] дүүрэбэ.

—o—

Улаан Армиин генера[...] офицернүүд ба бэ[...] китайскэ орденуу[...] шагнагдаба

ЧАНЧУНЬ, январиин 24. (Т[...] гэлдэр эндэ, Генералиссимус [...] ши гэгшын хатанай ерэhэнэй [...] дэ Китадай зүүн-хойто прови[...] комиссиин эмхидхэhэн банке[...] Банкетдэ политическа хэрэгэй [...] миссиин члэнүүд Чжан Цзян[...] Цзин-го, зүүн хойто провинци[...] бернаторнууд, Чанчунь, Мукде[...] Дал ний гэдэг городуудай м[...] тайскэ эхэнэрнүүдэй олониты[...] занинуудай, нютагай городск[...] түлөөлэгшэд, тэрэшэлэн Заб[...] Амурскэ сэрэгэй округой [...] чальник генерал-лейтенант [...] хэлхээ-холбооной управлении[...] ник генерал-полковник Леоно[...] Армиин бусад генерал ба [...] байлсаба.

Г-жа Шан-Кай-ши советск[...] нууд, офицернууд ба Улаан А[...] нүүдтэ китайскэ орденуудые [...] Советскэ Союзай Маршал Ва[...] Советскэ Союзай Маршал Ма[...] генерал-полковник Штыков, г[...] тенант Троценко, генерал-[...] валев, генерал-лейтенант [...] рал-полковник Ковальченко ба [...] хүн орденуудаар шагнагдаба.

Корея тухай асуудал тушаа

(ТАСС-эй мэдээсэл)

Американска сэрэгэй засагай хиналтын гарта байгаа урда Корейдэ хэблэгдэдэг корейскэ хэдэн газетэнүүд болбол Америкын Холбоото Штадууд, Советскэ Союз ба Великобританиин гадаада хэрэгүүдэй министрнүүдэй Московско зүблөөнэй Корея тухай шиидхэбэрилhэн тушаа буруу мэдээнүүдые тараажа байна. Корейе харгалзаха ябадалые Советскэ Союз тогтоожо шадаба, харин, Америкын Холбоото Штадууд болбол ондоо позициие баримталhан шэнгеэр эдэ мэдээсэлнүүд соо бэшэгдэнэ.

Эдэ буруу мэдээсэлнүүдые буруушааха ба үнэн зүбыень харуулха зорилгоор доро дурсагдаhан тайлбари хэхэ гэжэ ТАСС этигэмжэлэгдэбэ.

Корея тухай шиидхэбэриин өөрынгөө проект оруулhан Америкын Холбоото Штадуудай делегациин үүсхэлээр Корея тухай асуудал гадаада хэрэгүүдэй министрнүүдэй Московско зүблөөн дээрэ табигдаhан байна.

Америкын Холбоото Штадуудай правительство болбол корейскэ национальна интересэй бүхы асуудал тухай гэхэ гү, али валюта, хүдалдаа-наймаа, транспорт гэхэ мэтын бүхы асуудалай талаар хамтаржа ажаллаха нэгэн администрациие хоёр сэрэгэй командалагшанараар толгойлуулан байгуулха ябадал Корейдэхи ойрын зорилго болохо ёhотой hэн гэжэ проект соогоо хэлэhэн байна. Энээнтэй хамта нэгэдхэhэн администрацида ко[...] [illegible]

[...]лэ тэмдэглэгдэжэ, интерестэй байhан дүрбэн державанууд болбол харгалзаха тухай хэлсээнэй үндэhөөр Корейдэ нэгэдэмэл администраци байгуулха тухай асуудалые али болохоор түргэн хэлсэжэ үзэхэ hэн гэжэ дурадхагдаhан байна.

Нэгэдэмэл Нациянуудай ба Корейгэй арад зоной үмэнэhөө ажаллаха административна орган (Холбоото Штадууд, Китай, Нэгэдэмэл королевство ба СССР) байгуулха гэжэ тэрэ хэлсээн ондоо юумэнүүдэй хажуугаар хараалха hэн гэжэ американска проект дурадхаhан байна. Энэ административна орган болбол бэеэ дааhан Корейскэ правительствые тогтоотоор Корейе амжалтатайгаар хүтэлбэрилхын хуули бариха ба судебнэ ажалые бэелүүлжэ байха ёhотой. Административна орган болбол өөрынгөө түлөөлэлгэ ба үүргые административна органдо оролсодог гүрэнэй түлөөлэгшэдhөө бүридэhэн Дээдэ комиссар ба Гүйсэдхэхэ соведээр дамжуулан бэежүүлжэ байха ёhотой. Энээнтэй хамта Дээдэ комиссар ба Гүйсэдхэхэ совет болбол али болохо түргэн хугасаанда корейскэ арадай политическа, экономическа ба социальна хүгжэлтые хангажа Корейтэй арадай hунгуулиин хуули гаргаха органуудые Корейдэ зохихо системые байгуулха hэн,—эдэ бүтэдэ халаа 5 жэлэй хугасаан соо бэеэ даанхай Корейскэ правительствые байгуулха зорилготой юм, энэ хугасаа болбол зайлашагүй хэрэг гарбалынь [illegible]

[illegible]

энээнтэй баналаа ниилэhэн байна. Энээнэй үрөөр советскэ проект болбол гурбан министрнүүдэй Московско зүблөөнэй Корея тухай гаргаhан шиидхэбэриин үндэhэн баримта боложо орохон байна.

1945 оной декабриин 28-да тунхаглагдаhан гурбан министрнүүдэй Московско зүблөөнөөр абтаhан Корея тухай шиидхэбэри болбол американска түрүүшын проектhээ зарим нэгэн пунктнууд дээрээ илгаатай байна.

Американска проектдэ дурадхахадаа, харгалзаха ябадалай байгуулагдатар Корейгэй хүтэлбэриие бэелүүлхэ ёhотой байhан хоёр сэрэгэй командалагшанарай толгойлуулhан нэгэдэмэл администрациие түрүүшын үедэ Корейдэ байгуулха ёhотой гэhэн байгаа. Тиихэдээ сэрэгэй командалагшанарай администрациин органуудта корейцүүдые гансал администраторнууд ба советнигүүд болгожо оруулха гэжэ байгаа. Энэ үе соо корейскэ национальна правительство байгуулха тухай американска проектдэ огт дурсагдаагүй hэн. Советскэ правительствын дурадхалаар, гурбан министрнүүдэй зүблөөнэй шиидхэбэри соо хойто ба мүн урда Корейдэ хамаатай административна ажахын хойшолуулашагүй асуудалнуудые шиидхэхэ талаар хэмжээнүүд заагдаhан ба мүнөө Сеулдэ боложо байгаа Корейдэхи советскэ ба американска командованиин түлөөлэгшэдэй зүблөө зарлаха ябадалаар энээнэй эхи табигдахань элитэ. Тэрээнтэй хамта, Корейскэ демократическа саг зуурын правительство байгуулхань хойшолуулагдахагүй [illegible]

орган корейдэ харгалзалгые байгуулха үе соо гүйсэдхэхэ хуули бариха ба судебнэ ажал ябуулха гэжэ американска проектдэ хараалагдаhан байна гэбэшье, энэ үедэ американска проект соо Корейскэ Национальна правительство байгуулха тухай хэлэгдээгүй байгаа. Советскэ правительствын проектын ёhоор гурбан министрнүүдэй Московско зүблөөн дээрэ абтаhан шиидхэбэри соо энэ асуудал тон ондоогоор табигдаhан байна. Энэ шиидхэбэреэр Корейскэ Национальна правительствые байгуулха ябадал хойшолуулагдана бэшэ, харин Корейскэ саг зуурын правительство байгуулха ябадалда Советскэ Союз ба Холбоото Штадуудай түлөөлэгшэдэй зүгhөө туhаламжа үзүүлхэ тухай уриншалан харалсагдаhан байна. Энэ зорилгоор Корейскэ демократическа партинууд ба олониитын организацинуудтай хөөрэлдэн зүбшэжэ Советско-американска нэгэдэмэл комиссиие байгуулхаар шиидхэбэрилэгдэhэн байна. Энэ хадаа Корейскэ правительствые байгуулха ябадалые түргэдхэлгэтэнь туhалха ёhотой байна. Иимэ ушарhаа дүрбэн державануудай Корейдэ харгалзаха ябадал хадаа Корейскэ саг зуурын правительство ба тэрэнэй органуудаар дамжуулагдажа бэелүүлэгдэхэ ёhотой байна. Энэ хадаа Корейскэ арадай Национальна интересые хангаха ёhотой болоно.

Американска проект соо, Корейе харгалзаха [illegible]

Хариюсалгата редактор Ц. Г. ГАЛ[...]

РЕДАКЦИ ба ХЭБЛЭХЭ ГАЗАРАЙ АДРЕС, г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС, Улан-Удэ, Унэн). ТЕЛЕФОНУУД. ответ. редактора—23. АТС—1-80; зам. редактора—7-89; ответ. секретаря—3-23; отделов: партийной [...] и промышленности—7-89; сельского хозяйства—6-03; писем и переводов—6-03 (2 зв.); объявлений 2 64 (2 зв.).

Н—00538. Типография Государственного газетного издательства при СНК БМАССР. Тираж [...]